

**Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
w Szepietowie
18-210 Szepietowo**

tel. centr.: 086 275 89 00, fax: 086 275 89 20, www.odr.pl , e-mail: wpodr@zetobi.com.pl

**ROCZNY PROGRAM
DZIAŁALNOŚCI PODLASKIEGO
OŚRODKA DORADZTWA ROLNICZEGO
W SZEPIETOWIE
NA 2013 ROK**

I. Wstęp

Roczny program działalności Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie na 2013 rok stanowi uszczegółowienie zadań, jakie na doradztwo rolnicze nakłada ustawa z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2004 nr 251 poz. 2507, z późn. zm.), ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2007 nr 64 poz. 427) oraz statut nadany Podlaskiemu Ośrodkowi Doradztwa Rolniczego w Szepietowie Uchwałą Nr XLVI/532/10 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 5 listopada 2010 r.

Z punktu widzenia doradztwa rolniczego, jego organizację i zadania w perspektywie lat 2007 - 2013 określają następujące dokumenty rangi unijnej:

- **Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1782/2003 z dnia 29 września 2003 r.** ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników. Prawodawstwo wspólnotowe wprowadza zasadę wzajemnej zgodności „cross-compliance” w odniesieniu do podstawowych wymogów w zakresie zarządzania gospodarstwem w obszarach: zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt oraz zdrowotność roślin, ochrona środowiska, dobrostan zwierząt.
- **Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1783/2003 z dnia 29 września 2003 r.** zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1257/1999 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR).
- **Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r.** w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Rozporządzenie określa zasady wsparcia w ramach EFRROW zasady programowania, oceny i monitorowania programów.
- **Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r.** w sprawie finansowania z budżetu wspólnotowego wydatków na Wspólną Politykę Rolną i wydatków na Rozwój Obszarów Wiejskich w latach 2007-2013, tworzy odpowiednie ramy prawne do realizacji tego celu.
- **Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r.** ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

W odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa w perspektywie lat 2007 – 2013 oraz funkcjonowania doradztwa rolniczego kluczowe znaczenie mają następujące dokumenty rangi krajowej:

- **Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa na lata 2007-2013 (z elementami prognozy do roku 2020).** Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 czerwca 2005 r. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, czerwiec 2005 r.
- **Krajowy Plan Strategiczny Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.** Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, listopad 2009 r.
- **Założenia do Krajowego Programu Rozwoju Wsi.** Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, 27 lutego 2006 r.
- **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013).** Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, lipiec 2007 r., z uwzględnieniem zmian merytorycznych zaakceptowanych przez KE w dniu 22 czerwca 2009 r.
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.** Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 lipiec 2010 r. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa, lipiec 2010r.
- **Aktualizacja strategii rozwoju województw z uwzględnieniem uwarunkowań krajowych i unijnych Przewodnik.** Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa, maj 2011r.
- **Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa” na lata 2012-2020.** Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 25 kwietnia 2012 Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, kwiecień 2012 r.

Z punktu widzenia rozwoju regionalnego, a także rozwoju województwa podlaskiego istotne są następujące dokumenty:

- **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020** przyjęta przez Radę Ministrów Nr 278/2008 w dnia 30 grudnia 2008 r.
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013.** Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego. Białystok, listopad 2007 r.
- **Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku.** Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego. Białystok, styczeń 2006 r.

1. Metodologia prac nad programem

Roczny program działalności PODR w Szepletowie na 2013 rok sformułowany został w oparciu o istniejące dokumenty, posiadaną wiedzę oraz rozeznanie sytuacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich Podlasia. Opracowanie programu działalności doradczej

poprzedzone zostało szeregiem wcześniejszych działań, umożliwiających określenie preferencji i priorytetów mieszkańców wsi - między innymi poprzez zbieranie opinii w formie ankietowej, konsultacje z samorządami i liderami społeczności lokalnej. W procesie programowania zadań uczestniczyli pracownicy merytoryczni wszystkich komórek organizacyjnych Ośrodka.

Podstawą do opracowania programu Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego były roczne programy działalności powiatowych zespołów doradztwa rolniczego. Program niniejszy, stanowi zatem syntezę programów 14 powiatowych zespołów doradztwa rolniczego, opracowanych na podstawie indywidualnych programów poszczególnych specjalistów.

2. Główne problemy mieszkańców podlaskiej wsi

Województwo podlaskie należy do regionów o wysokiej dynamice rozwoju produkcji rolniczej. Dotyczy to w szczególności produkcji i przetwórstwa mleka. Wyzwaniem dla podlaskich rolników jest:

- dostosowanie gospodarstw do wymagań wynikających z zasady wzajemnej zgodności „cross – compliance”, a zwłaszcza standardów obowiązujących w produkcji zwierzęcej,
- zwiększenie udziału dochodów z działalności pozarolniczej w gospodarstwach o małej skali produkcji towarowej,
- zwiększanie konkurencyjności własnych produktów poprzez stosowanie nowoczesnych technologii wytwarzania oraz różne formy samoorganizowania się,
- zminimalizowanie negatywnego wpływu działalności rolniczej na środowisko.

Wyzwaniem o wymiarze ogólnospołecznym jest zachowanie i ochrona bogatego dziedzictwa przyrodniczego regionu i dziedzictwa kulturowego podlaskiej wsi.

3. Cele i zadania Ośrodka Doradztwa Rolniczego

Podstawowe zadania doradztwa rolniczego zdefiniowane zostały w art. 2 ust. 2a i 2b ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. Nr 251, poz. 2507, z późn. zm.) następująco: „Ośrodki wojewódzkie są samorządowymi wojewódzkimi osobami prawnymi. Zadaniem Centrum Doradztwa i ośrodków wojewódzkich jest prowadzenie doradztwa rolniczego obejmującego działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego, mające na celu poprawę poziomu dochodów rolniczych oraz podnoszenie konkurencyjności rynkowej gospodarstw rolnych, wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, a także podnoszenie poziomu kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich”.

Zadanie to w 2013 roku będzie realizowane różnorodnymi formami, a zwłaszcza poprzez:

- prowadzenie doradztwa indywidualnego i grupowego,
- organizowanie różnorodnych form szkoleniowych,
- prowadzenie działalności informacyjnej i wydawniczej,
- organizowanie wystaw, targów, pokazów, konkursów itp.

Oferowane rolnikom usługi doradztwa rolniczego powinny przyczyniać się do tego, aby rolnicy stawali się coraz bardziej świadomi procesów przebiegających w gospodarstwie rolnym, procesów związanych z ochroną środowiska, bezpieczeństwem żywności, zdrowiem publicznym i dobrostanem zwierząt. Spełnianie przez rolników wymogów wynikających z zasady wzajemnej zgodności „*cross-compliance*” będzie warunkowało możliwości korzystania z instrumentów wsparcia finansowego gospodarstw rolnych. Zakres zadań związanych z wymogami zasady wzajemnej zgodności upoważnia do stwierdzenia, że w dającej się przewidzieć perspektywie podstawową formą pracy doradczej będzie doradztwo indywidualne bezpośrednio w gospodarstwie rolnym.

W 2013 roku, a także w najbliższej przyszłości doradztwo rolnicze będzie zaangażowane we wdrażanie wspólnej polityki rolnej, a w szczególności unijnych i krajowych programów pomocowych dla wsi i rolnictwa.

Podstawowym dokumentem programowym, w realizacji którego uczestniczyć będą w 2013 roku doradcy Podlaskiego Ośrodka jest **„Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”** (PROW 2007-2013). Zaangażowanie pracowników doradztwa w realizację poszczególnych działań PROW, będzie miało różny wymiar osobowy i czasowy. Decydujące w tym względzie będą potrzeby społeczności wiejskiej Podlasia.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie ubiega się o dofinansowanie w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich części planowanych na 2013 r. przedsięwzięć. Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich ma na celu zapewnienie przepływu szczegółowej wiedzy i wymiany doświadczeń na temat Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 oraz dziedzin pokrewnych, związanych z rozwojem obszarów wiejskich, wszystkim podmiotom współpracującym i korzystającym z Sieci. Działanie Sieci ma sprzyjać urzeczywistnianiu zasady partnerstwa oraz nowoczesnego i efektywnego sposobu wymiany informacji oraz przekazywania wiedzy.

Ośrodek jest aktywnie zaangażowany w rozwój obszarów wiejskich szczególnie w zakresie:

- identyfikacji i analizy możliwych do przeniesienia dobrych praktyk w zakresie rozwoju obszarów wiejskich oraz przekazywanie informacji na ich temat,
- przeniesienia dobrych praktyk oraz projektów innowacyjnych oraz organizacja wymiany doświadczeń i know-how,

- pomocy technicznej dla współpracy międzynarodowej i transnarodowej.

Uwzględniając powyższe uwarunkowania, działalność Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego koncentrować się będzie na realizacji następujących celów strategicznych:

1. **Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.**
2. **Dostosowywanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt.**
3. **Wsparcie działań związanych z wielofunkcyjnym rozwojem obszarów wiejskich.**
4. **Doskonalenie zawodowe rolników i mieszkańców wsi oraz upowszechnianie innowacji.**

Powyższe cele sformułowano w oparciu o dostępne w czasie opracowania programu dokumenty dotyczące rolnictwa i obszarów wiejskich, posiadaną wiedzę oraz rozeznanie sytuacji na podlaskiej wsi i w rolnictwie.

4. Wdrażanie minimalnych wymagań wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych oraz doradztwa w tym zakresie.

Reforma Wspólnej Polityki Rolnej z 2003 roku zasadniczo zmieniła sposób wsparcia rolnictwa w Unii Europejskiej. Kraje U-15 wprowadziły system płatności jednolitej SPS (*ang. - Single Payment Scheme*). Nowe państwa członkowskie stosują w większości uproszczony system płatności bezpośrednich, ale mają stopniowo wdrażać SPS. Komisja Europejska wyraziła zgodę, aby Polska stosowała uproszczony system do 2012 r. Płatność jednolita SPS, którą Polska będzie wprowadzać stopniowo od 2013 r. ma umożliwiać rolnikowi wybór w produkowaniu na potrzeby rynku, a jednocześnie zapewniać mu niezbędny poziom dochodów. Otrzymanie tej płatności nie jest związane z prowadzeniem określonej produkcji, ale zostało uzależnione od spełnienia przez rolników szeregu wymagań dotyczących:

- utrzymania gruntów wchodzących w skład gospodarstwa w **Dobrej Kulturze Rolnej zgodnej z ochroną środowiska** (Good Agricultural and Environmental Conditions – GAEC) określonych w załączniku IV do rozporządzenia Rady nr 1782/2003 - obowiązuje od 2004 r.
- **podstawowych wymogów z zakresu zarządzania** (Statutory Management Requirements (SMR) określonych w załączniku III do rozporządzenia Rady nr 1782/2003.

Powyższe wymogi składają się na jeden mechanizm noszący wspólną nazwę Zasady Wzajemnej Zgodności (*ang. cross-compliance*). Minimalne wymagania wzajemnej zgodności dotyczą prowadzonej w gospodarstwie produkcji rolniczej. Ich spełnienie będzie warunkiem otrzymania w pełnej wysokości dopłat bezpośrednich, a także płatności z następujących działań:

- płatności z tytułu naturalnych utrudnień dla rolników na obszarach górskich,
- płatności z tytułu naturalnych utrudnień dla rolników na obszarach innych niż obszary górskie,
- płatności dla obszarów Natura 2000 (dyrektywa 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i dyrektywa 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory) i płatności związane z dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego, ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej,
- płatności rolnośrodowiskowych.

Wymogi wzajemnej zgodności zostały podzielone na trzy obszary:

Obszar A, który obejmuje:

- Identyfikację i rejestrację zwierząt
- Zagadnienia ochrony środowiska naturalnego

Obszar B, obejmujący:

- Zdrowie publiczne
- Zdrowie zwierząt, zgłaszanie niektórych chorób
- Zdrowotność roślin

Obszar C, w którym zawiera się:

- Dobrostan zwierząt

W Polsce od 1 stycznia 2009 roku obowiązują wymogi z obszaru A (Identyfikacja i rejestracja zwierząt, Zagadnienia ochrony środowiska naturalnego). Od 1 stycznia 2011 roku zaczęły obowiązywać wymogi z obszaru B (Zdrowie publiczne, Zdrowie zwierząt, zgłaszanie niektórych chorób oraz Zdrowotność roślin), natomiast od 1 stycznia 2013 roku zaczęły obowiązywać wymogi z obszaru C (Dobrostan Zwierząt).

Aby ułatwić producentom rolnym przystosowanie gospodarstw do wymogów zasady wzajemnej zgodności wprowadzono w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 działanie „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”.

Wysokość pomocy wynosi 80% poniesionych i udokumentowanych kosztów kwalifikowalnych za usługi doradcze. Suma płatności otrzymanych w ramach działania w okresie objętym PROW 2007-2013 nie może przekroczyć 1 500 euro na gospodarstwo w całym okresie realizacji PROW. Pomoc jest przyznawana i wypłacana na pokrycie kosztów usług doradczych świadczonych przez uprawnione podmioty doradcze m.in. Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie jest uprawnionym podmiotem doradczym, dysponuje odpowiednio przygotowaną kadrą doradczą i oferuje rolnikom pomoc w zakresie oceny gospodarstwa pod względem zgodności z wymaganiami. Podstawową usługą doradczą jest kompleksowa ocena gospodarstwa pod kątem cross-compliance (zasady wzajemnej zgodności), w razie stwierdzenia niezgodności opracowanie planu dostosowania gospodarstwa oraz dodatkowych usług doradczych zgodnie z załącznikiem nr 3. Opracowana przy tej okazji dokumentacja powinna być wykorzystana do usprawnienia zarządzania gospodarstwem rolnym przez rolnika.

Zakres kosztów jest bardzo szeroki i obejmuje m.in. usługi doradcze dotyczące ochrony środowiska naturalnego, przestrzegania wymogów wzajemnej zgodności oraz poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy, a także zarządzania gospodarstwem rolnym. Tak ukierunkowane doradztwo, dofinansowane z PROW 2007-2013, ma usprawnić niełatwy proces dostosowywania gospodarstw rolnych do wymogów Unii Europejskiej.

5. System zarządzania jakością wg normy PN-EN ISO 9001:2009 w Podlaskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Szepietowie

Od 1 lutego 2008 r. Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie wdrożył i utrzymuje system zarządzania jakością zgodny z wymaganiami normy ISO 9001. System ten jest integralną częścią systemu zarządzania Ośrodka. Wprowadzenie systemu zarządzania jakością ma na celu zapewnienie zgodności usług z wymaganiami i oczekiwaniami klientów w rozumieniu normy PN-EN ISO 9001:2009. Misją Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego jest świadczenie wszechstronnej pomocy doradczej rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich. Oferta edukacyjna i doradcza Ośrodka jest stale poszerzana i dostosowywana do oczekiwań klientów i uwarunkowań rynkowych. Zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO 9001:2009 została ustanowiona Polityka Jakości i cele dotyczące jakości jako wytyczne do kierowania Ośrodkiem. Dostosowany do specyfiki i potrzeb Ośrodka system zarządzania jakością stał się istotnym czynnikiem zwiększającym konkurencyjność oraz poprawiającym wiele obszarów jego działania. Pozwolił na uporządkowanie zadań realizowanych przez pracowników Ośrodka oraz związanej z tym dokumentacji. Wszyscy pracownicy są zaangażowani w ciągłe doskonalenie systemu i tym samym podnoszenie jakości świadczonych usług. Zidentyfikowanie i zarządzanie procesami jako systemem pozwala na zwiększenie skuteczności w codziennej pracy oraz ułatwia osiągnięcie przyjętych celów.

13 lutego 2009 r. Komisja Techniczna CSQ wydała certyfikat dla systemu zarządzania jakością w Podlaskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Szepietowie. Certyfikat zaświadcza,

iż system zarządzania jakością wdrożony przez Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie jest zgodny z normą ISO 9001:2000 w zakresie „świadczenia usług doradczych i edukacyjnych mieszkańcom obszarów wiejskich, w szczególności rolnikom, przedsiębiorcom, organizacjom społecznym, związkom branżowym, samorządom, Lokalnym Grupom Działania, bezrobotnym”. Podczas auditu zewnętrznego recertyfikacyjnego przeprowadzonego przez jednostkę certyfikującą IMQ w dniach 30.11 – 2.12.2011 roku rozszerzono zakres certyfikatu o organizację imprez targowo-wystawienniczych.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie otrzymał również Certyfikat IQNet - międzynarodowej sieci jednostek certyfikujących, który uzupełnia Certyfikat CSQ.

Certyfikat daje pewność, że system zarządzania w Ośrodku ukierunkowany jest na jakość. Wszyscy pracownicy znają cele firmy i utożsamiają się z jej wynikami jakościowymi. Certyfikowany system zarządzania jakością potwierdza zdolność Ośrodka do ciągłego dostarczania usług spełniających wymagania Klienta i wymagania mających zastosowanie przepisów. Świadczy o tym, że głównym celem jest podejmowanie działań zmierzających do ciągłego podnoszenia poziomu jakości oferowanych usług. Certyfikat ISO 9001 podnosi wiarygodność i zaufanie w oczach klientów i partnerów, a tym samym przyczynia się do ciągłego rozwoju Ośrodka.

II. Rolnictwo województwa podlaskiego

1. Położenie i podział administracyjny

Województwo podlaskie położone jest w północno-wschodniej części Polski. Sąsiaduje z województwami: warmińsko-mazurskim, mazowieckim i na krótkim odcinku z lubelskim. Na północnym-wschodzie województwo graniczy z Litwą (długość granicy ok. 104 km), a na wschodzie z Białorusią (ok. 246 km). Podlaskie stanowi wewnętrzną (z Litwą) i zewnętrzną (z Białorusią) granicę Unii Europejskiej. Podlaskie zajmuje obszar 20 187 km², tj. 6,45% powierzchni całego kraju i jest szóstym pod względem wielkości województwem w Polsce. Województwo rozciąga się z południa na północ na długości 236 km, a ze wschodu na zachód na długości 161 km.

Administracyjnie województwo podzielone jest na:

- 14 powiatów ziemskich i 3 grodzkie,
- 118 gmin,
- 3297 sołectw.

Sieć osadniczą stanowi 39 miast i 3803 miejscowości wiejskie.

2. Ludność

W województwie podlaskim zamieszkuje 1 188,3 tys. osób, co stanowi 3,11% ludności kraju. Na obszarach wiejskich Podlasia mieszka 39,6% ogółu ludności województwa. Gęstość zaludnienia województwa wynosi 59 osób na 1 km² powierzchni ogólnej i jest ponad dwukrotnie niższa od średniej krajowej wynoszącej 122 osoby na 1 km².

Tab. 1. Ludność według miejsca zamieszkania

Obszar	Ogółem	Miasta		Wieś	
		tys. osób	%	tys. osób	%
Woj. podlaskie	1 188,3	717,8	60,4	470,5	39,6
P o l s k a	38 200,0	23 264,4	60,9	14 935,6	39,1

Źródło: US w Białymstoku; Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2011, wyd. grudzień 2011 r. (stan na 31 XII 2010)

Tab. 2. Struktura wiekowa ludności.

Obszar	Ludność w wieku		
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
w tysiącach osób			
Woj. podlaskie ¹	223,3	755,7	209,3
P o l s k a ²	7 140,2	24 615,2	6 444,6
w odsetkach			
Woj. podlaskie ¹	18,8	63,6	17,6
P o l s k a ²	18,7	64,4	16,9

¹ Źródło: US w Białymstoku; Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2011, Białystok 2011 (stan na XII 2010 r.)

² Źródło: GUS Warszawa 2119; Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2011 (stan w dniu 31 XII 2010 r.)

Struktura wiekowa mieszkańców Podlasia charakteryzuje się nieco wyższym niż w całej Polsce odsetkiem ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, a także niższym odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada w woj. podlaskim 57 osób w wieku nieprodukcyjnym (w kraju 55 osób).

2.1. Wykształcenie

W dziedzinie edukacji woj. podlaskie charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią placówek oświatowych. Kształcenie prowadzone jest na wszystkich poziomach, łącznie ze studiami doktoranckimi. W roku szkolnym 2010/2011 na terenie województwa funkcjonowały 183 placówki przedszkolne, 449 szkół podstawowych i 222 gimnazja.

Młodzież i dorośli zdobywali wykształcenie w 17 szkołach wyższych, 60 zasadniczych szkołach zawodowych, 93 liceach profilowanych i technikach, 76 liceach ogólnokształcących, 110 szkołach policealnych oraz 128 szkołach dla dorosłych. Ogółem liczbę absolwentów w/w placówek oświatowych oszacowano na 93,5 tys. osób.

Tab. 3. Liczba absolwentów szkół w roku 2009/2010

Wyszczególnienie	Woj. podlaskie ¹ (tys.)	Polska ² (tys.)
Szkoły podstawowe	13,0	395,0
Gimnazja	14,9	438,0
Specjalne przysposabiające do pracy	0,1	1,8
Zasadnicze zawodowe	1,9	77,0
Licea ogólnokształcące	7,7	218,3
Uzupełniające ogólnokształcące	-	0,6
Licea profilowane	0,8	18,9
Technika	4,5	116,9
Technika uzupełniające	0,0	1,0
Artystyczne ogólnokształcące	0,1	2,4

Wyszczególnienie	Woj. podlaskie ¹ (tys.)	Polska ² (tys.)
Policealne	3,4	81,5
Szkoły wyższe	14,9	478,9
Szkoły dla dorosłych:	2,0	64,5

¹ Źródło: US w Białymstoku; Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2011, Białystok 2011 (stan na 31 XII 2010 r.)

² Źródło: GUS Warszawa 2011; Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2011 (stan na 31 XII 2010 r.)

3. Przyrodnicze uwarunkowania produkcji rolniczej

Na strukturę produkcji rolnej oraz efekty produkcyjne rolnictwa w bardzo dużym stopniu wpływają naturalne uwarunkowania przyrodnicze. Opracowana w Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej oparta została na punktowej wycenie czterech najważniejszych dla produkcji rolnej czynników środowiska przyrodniczego, to jest:

- gleby,
- agroklimatu,
- rzeźby terenu,
- warunków wodnych.

Końcowy syntetyczny wskaźnik, wyrażający w punktach jakość środowiska przyrodniczego w aspekcie gospodarki rolnej, jest sumą wskaźników oceny wymienionych czynników.

Tab. 4. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Wyszczególnienie	Wskaźnik bonitacji				Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
	jakości i przydatności rolniczej gleb	agroklimatu	rzeźby terenu	warunków wodnych	
Woj. podlaskie	41,0	7,5	3,7	2,8	55,0
P o l s k a	49,5	9,9	3,9	3,3	66,6

Źródło: Biesiacki A., Kuś J., Madej A.: Ocena warunków przyrodniczych do produkcji rolnej. woj. podlaskie. Wyd. IUNG Puławy, 2004.

Analiza porównawcza danych zawartych w tabeli wskazuje, że województwo podlaskie posiada relatywnie mniej korzystne naturalne warunki do prowadzenia produkcji rolniczej. Dotyczy to wszystkich czterech czynników środowiskowych. Syntetyczny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi dla województwa podlaskiego 55,0 punktów i jest o 11,6 punktów niższy od analogicznego wskaźnika dla obszaru całego kraju, wynoszącego 66,6 punktów. W ramach województwa wskaźnik ten wykazuje duże zróżnicowanie w układzie terytorialnym. Od poniżej 50 punktów w powiatach: sejneńskim,

suwalskim, grajewskim i kolneńskim, do ponad 60 punktów w powiatach wysokomazowieckim, zambrowskim i bielskim.

3.1. Gleby

Gleby w województwie nie są żyzne (zbyt mała zawartość próchnicy i duże zakwaszenie), a klimat jest bardzo niestabilny. Największy odsetek stanowią grunty IV i V klasy bonitacyjnej. Na obszarze województwa zdecydowanie dominują gleby wytworzone z piasków. Poziom orno-próchniczny 27,7% gleb użytków rolnych wykazuje skład piasku luźnego lub słabogliniastego, a 35,1% skład piasku gliniastego lekkiego lub gliniastego mocnego. Gleby wytworzone z glin stanowią 12,2%, a gleby organiczne i organiczno-mineralne 16,7% użytków rolnych.

Jakość i przydatność rolniczą gleb województwa podlaskiego obrazują zestawienia powierzchni i procentowego udziału poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej oraz klas bonitacyjnych gruntów ornych i użytków zielonych.

Tab. 5. Kompleksy przydatności rolniczej gleb woj. podlaskiego

a) grunty orne

Kompleks przydatności rolniczej	Powierzchnia	
	ha	%
2 - pszenney dobry	85 344	10,7
3 - pszenney wadliwy	29 909	3,8
4 - żytni bardzo dobry	153 606	19,3
5 - żytni dobry	131 890	16,6
6 - żytni słaby	180 502	22,6
7 - żytni bardzo słaby	126 870	15,9
8 - zbożowo - pastewny mocny	55 188	6,9
9 - zbożowo - pastewny słaby	33 524	4,2
Razem grunty orne	796 833	100,0

b) użytki zielone

Kompleks przydatności rolniczej	Powierzchnia	
	ha	%
1z – klasy I i II	48	0,0
2z - klasy III i IV	180 864	46,6
3z - klasy V i VI	207 349	53,4
Razem użytki zielone	388 261	100,0

Źródło: Biesiacki A., Kuś J., Madej A.: Ocena warunków przyrodniczych do produkcji rolnej. woj. podlaskie Wyd. IUNG Puławy, 2004.

Gleby bardzo dobre i dobre (kompleksy 2, 3, 4 i 8) stanowią 40,7% ogółu gruntów ornych województwa. Średnią przydatność rolniczą (kompleks 5) posiada 16,6%, gruntów ornych, a niską i bardzo niską (kompleksy 6, 7 i 9) 42,7% gruntów ornych.

Tab. 6. Klasy bonitacji gleb woj. podlaskiego

Grunty orne			Użytki zielone		
klasa	ha	%	Klasa	ha	%
II	7	0,0	II	46	0,0
IIIa	6 990	0,9	III	18 019	4,5
IIIb	57 460	7,1	IV	169 765	42,5
IVa	173 894	21,7	V	141 421	35,4
IVb	209 970	26,2	VI	65 413	16,4
V	213 216	26,6	VIPsZ	4 702	1,2
VI	129 006	16,1			
VIRz	11 347	1,4			
Razem GO	801 860	100,0	Razem UZ	399 366	100,0

Źródło: Biesiacki A., Kuś J., Madej A.: Ocena warunków przyrodniczych do produkcji rolnej. woj. podlaskie. Wyd. IUNG Puławy, 2004.

Gleby klas IIIa i IIIb zajmują łącznie 8% areалу gruntów ornych. Dominują natomiast gleby klas IVa, IVb i V, które stanowią łącznie 74,5% ogółu gruntów ornych. Gleby najsłabsze, zaliczane do VI i VIRz klasy bonitacyjnej, zajmują 17,5% gruntów ornych (ponad 140 tys. ha).

Trwałe użytki zielone województwa, podobnie jak grunty orne, są niskiej jakości. Dominują łąki i pastwiska IV i V klasy bonitacyjnej, które stanowią łącznie 77,9% ogółu trwałych użytków zielonych. Bardzo słabych użytków zielonych, zaliczanych do klasy VI i VIPsZ, jest w województwie 17,6% (ponad 70 tys. ha).

Najwięcej gleb dobrych i średnich występuje w powiatach: wysokomazowieckim, zambrowskim, bielskim i augustowskim. Natomiast najwięcej gleb słabych i bardzo słabych występuje w powiatach: kolneńskim, monieckim, łomżyńskim, sokólskim, grajewskim, białostockim i hajnowskim.

W zestawieniach klasyfikacyjnych uwzględniono również grunty rolniczo nieprzydatne. Należą do nich stale suche gleby piaskowe i żwirowe VIRz i VIPsZ klasy bonitacyjnej. Grunty te zajmują powierzchnię 16 132 ha i stanowią 1,4% ogólnej powierzchni użytków rolnych województwa.

3.2. Agroklimat

Położenie woj. podlaskiego w północno-wschodniej części Polski powoduje, że obszar ten podlega głównie wpływom klimatu kontynentalnego. Amplitudy temperatur pomiędzy średnimi miesięcznymi stycznia i lipca są tu większe. Okres wegetacyjny i bezprzymrozkowy jest wyraźnie skrócony w porównaniu do środkowych i zachodnich regionów Polski. Występują ponadto znaczne różnice klimatyczne pomiędzy najcieplejszą częścią południowo-zachodnią, a północno-wschodnią częścią województwa.

Okres wegetacyjny trwa od około 185 dni na północy województwa, do około 210 dni w jego części południowej. Początek okresu wegetacyjnego na północy przypada średnio pod koniec II dekady, a w części południowej około 10 dni wcześniej. Koniec tego okresu notuje się średnio w III dekadzie października. Okres bezprzymrozkowy trwa średnio od poniżej 150 dni na północy do około 160 dni części południowo-zachodniej. Ostatnie przymrozki wiosenne notuje się przeciętnie w pierwszej dekadzie maja, a pierwsze jesienne w I dekadzie października. Średnia roczna temperatura powietrza kształtuje się od 8,0°C na północy województwa, do 8,2°C na jego krańcach południowych. Średnia roczna suma opadów w 2008 roku wynosiła 597 mm. Na zdecydowanej większości obszaru województwa roczne sumy opadów mieszczą się w przedziale 550-600 mm. Skrajne ich zróżnicowanie w poszczególnych latach i miejscowościach waha się od 317 do 1041 mm. W okresie wegetacyjnym (kwiecień-październik) opady mieszczą się w przedziale od 358 do 374 mm. Na okres wegetacyjny przypada średnio +/- 60% opadów całorocznych.

3.3. Rzeźba terenu

Województwo podlaskie geograficznie położone jest w krainie Niziny Podlaskiej i Pojezierza Suwalskiego. Pod względem ukształtowania powierzchni województwo dzieli się na dwie zasadnicze części:

- północną-pagórkowatą, z licznymi jeziorami,
- środkową i południową – o rzeźbie bardziej płaskiej, mniej zróżnicowanej, z licznymi dolinami rzek.

Zdecydowana większość obszaru województwa położona jest na wysokości 100 – 200 m nad poziomem morza (średnio około 150 m). Najwyżej wyniesione są tereny pojezierza północno-suwalskiego. Najwyżej położony punkt znajduje się w okolicach miejscowości Wiżajny (Góra Rewelska – 297,5 m n.p.m.). Najniższe miejsce, to dolina Narwi w okolicach miejscowości Rydzewo w gminie Miastkowo – 91,6 m n.p.m.

3.4. Warunki wodne

Podlaskie niemal w całości położone jest w dorzeczu Wisły. Główną sieć hydrograficzną tworzą rzeki: Narew, Biebrza i Bug. Ważnym elementem tej sieci są jeziora w północnej części województwa. Największe z nich to Wigry, Hańcza, Szurpiły, Sajno, Dreńsko, Serwy, Necko, Rajgrodzkie.

Na obszarze Podlasia występuje duże zróżnicowanie stosunków wilgotnościowych gleb. Obok dużego udziału gleb niedostatecznie uwilgotnionych, występuje również dużo gleb podmokłych. Kontury gleb podmokłych często bezpośrednio graniczą z glebami suchymi. Optymalnym uwilgotnieniem odznacza się 23,1% gruntów ornych i 42,8% łąk

i pastwisk województwa. Okresowy lub stały niedobór wilgoci wykazuje 50,7% gruntów ornych, oraz 25,8 % użytków zielonych. Gleby okresowo lub stale podmokłe stanowią 13,5% gruntów ornych, oraz 31,4% użytków zielonych. Gleby okresowo odgórnie nadmiernie uwilgotnione, wykazujące nadmiar wody w powierzchniowych poziomach tylko w pewnych okresach sezonu wegetacyjnego zajmują 12,7% gruntów ornych.

4. Użytkowanie gruntów

Na koniec 2010 r. ogólna powierzchnia gruntów w województwie podlaskim, liczona wg siedziby użytkowania, wynosiła 1 284,4 tys. ha. Użytki rolne zajmowały 1 070,4 tys. ha, lasy i grunty leśne – 152,8 tys. ha, a pozostałe grunty i nieużytki – 61,2 tys. ha. Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gruntów województwa w 2010 r. wynosił 83,3%. Lasy i grunty leśne stanowiły 11,9% powierzchni województwa. Pozostałe grunty i nieużytki rolne zajmowały 4,8% ogólnej powierzchni. Główne kompleksy leśne występują w północnej i wschodniej części województwa. Są to Puszcza Białowieska, Knyszyńska, Augustowska oraz Puszcza Kurpiowska. Unikatowymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi odznaczają się, największe w Europie, obszary bagienne w dolinach rzek Narwi i Biebrzy, a także doliny rzek: Bugu z Nurcem; Narwi z Supraślą, Biebrzą i Pisą; Czarnej Hańczy i Rospudy. Szczególną wartość ekologiczną i rekreacyjną posiada kompleks jezior Pojezierza Suwalsko-Augustowskiego oraz jeziora w rejonie Rajgrodu.

Tab. 7. Użytkowanie gruntów według siedziby użytkowania

Obszar	Powierzchnia ogólna	w tym:		
		Użytki rolne	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
w tysiącach hektarów				
Woj. podlaskie ¹	1 284,4	1 070,4	152,8	61,2
P o l s k a ²	18 069,8	15 503,0	1 293,5	1 273,3
w odsetkach				
Woj. podlaskie ¹	100,0	83,3	11,9	4,8
P o l s k a ²	100,0	85,8	7,2	7,0

¹ Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Rolnictwo w województwie podlaskim w 2011 r.*, Białystok 2012 r. (dane - stan na 31 XII 2010 r. PSR.)

² Źródło: „Użytkowanie gruntów” *Powszechny Spis Rolny 2010*; dane GUS Warszawa 2011, <http://www.stat.gov.pl>

4.1. Użytki rolne

W strukturze użytków rolnych większy (o 13,6%) niż średnio w kraju jest udział użytków zielonych, a odpowiednio niższy (o 11,8%) gruntów ornych. Natomiast ponad pięciokrotnie mniej jest sadów.

Tab. 8. Powierzchnia i struktura użytków rolnych

Obszar	Użytki rolne	w tym:			
		grunty orne	sady	łąki	Pastwiska i pozostałe użytki
w tysiącach hektarów					
Woj. podlaskie ¹	1 070,4	625,0	5,6	295,5	144,3
P o l s k a ²	15 503,0	10 877,6	374,2	2 629,2	1 622,0
w odsetkach					
Woj. podlaskie ¹	100,0	58,4	0,5	27,6	13,5
P o l s k a ²	100,0	70,2	2,3	17,0	10,5

¹ Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Rolnictwo w województwie podlaskim w 2011 r.*, Białystok 2012 r. (dane - stan na 31 XII 2010 r. PSR.)

² Źródło: „Użytkowanie gruntów” *Powszechny Spis Rolny 2010*; dane GUS Warszawa 2011, <http://www.stat.gov.pl>

4.2. Obszary chronione

Środowisko przyrodnicze Podlasia zachowane jest w znacznym stopniu w stanie naturalnym. Można spotkać tu unikatowe okazy flory i fauny nadające specyficzny charakter tym ziemiom. Obszary prawnie chronione zajmują powierzchnię 645,6 tys. ha.

Na 1 mieszkańca przypada 0,54 ha (w kraju 0,26 ha) terenów objętych różnymi formami ochrony.

Szczególną wartość przyrodniczą stanowią wyodrębnione na Podlasiu:

- 4 parki narodowe (92 071,6 ha): Białowiecki, Biebrzański, Narwiański i Wigierski;
- 3 parki krajobrazowe (88 084,5 ha): Suwalski, Puszczy Knyszyńskiej, Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi;
- 93 rezerваты przyrody (23 531,9 ha);
- 444 173,1 ha obszarów chronionego krajobrazu;
- 2 108,4 ha użytków ekologicznych;
- 2058 pomników przyrody.

Cały obszar województwa jest ponadto włączony do ekoregionu Zielone Płuca Polski (ZPP). Obszar funkcjonalny ZPP stanowi uwarunkowany ekologicznie, wieloprzestrzenny system rozwoju społecznego i gospodarczego, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

5. Gospodarstwa rolne

W województwie podlaskim działalność rolniczą prowadzi 104 020 gospodarstw, z tego 86 013 gospodarstwa o areale powyżej 1 ha użytków rolnych, co stanowi 82,7% ogółu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą.

Obszary wiejskie województwa podlaskiego zamieszkuje 475 128 osób. Wg danych GUS z 2010 roku 124 tys. osób utrzymywało się wyłącznie lub głównie z pracy we własnym gospodarstwie.

Tab. 9. Gospodarstwa rolne prowadzące działalność rolniczą według grup obszarowych użytków rolnych w 2010 roku.

Grupy obszarowe UR w ha	Woj. podlaskie		Polska	
	ilość gosp.	%	ilość gosp.	%
0 – 1	18 007	17,3	715 008	31,4
1 – 2	8 106	7,8	342 270	15,0
2 – 3	7 060	6,8	230 817	10,1
3 – 4	5 657	5,4	164 404	7,2
4 – 5	5 105	4,9	124 301	5,5
5 – 7	9 362	9,0	178 701	7,8
7 – 10	12 644	12,2	173 040	7,6
10 – 15	15 808	15,2	152 343	6,7
15 – 20	9 090	8,7	72 302	3,2
20 – 30	8 035	7,7	61 281	2,7
30 – 50	3 914	3,8	35 996	1,6
50 i więcej	1 232	1,2	27 150	1,2
Ogółem gosp.	104 020	100	2 277 613	100

Źródło: „Użytkowanie gruntów” Powszechny Spis Rolny 2010; dane GUS Warszawa 2011, <http://www.stat.gov.pl>

W odniesieniu do wyników Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r. liczba gospodarstw rolnych ogółem w województwie podlaskim zmniejszyła się o 16 035, tj. o 13,36%.

Tab. 10. Powierzchnia ogólna gospodarstw rolnych – PSR 2002 i 2010

	PSR 2002	PSR 2010
Polska	19 324 782 ha	18 069 772 ha
Woj. podlaskie	1 359 991 ha	1 284 389 ha

Tab. 11. Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa rolnego – PSR 2002 i 2010

	PSR 2002	PSR 2010
Polska	5,76 ha	7,93 ha
Woj. podlaskie	9,58 ha	12,35 ha

Powierzchnia ogólna gospodarstw rolnych w województwie podlaskim w 2010 roku zmniejszyła się o 5,6% w porównaniu do roku 2002 (w kraju spadek ten wyniósł 6,5%). Natomiast średnia powierzchnia ogólna jednego gospodarstwa rolnego w 2010 roku wyniosła 12,35 ha, czyli o 22,4% więcej niż w roku 2002 (w kraju wzrost o 27,4%).

5.1. Ekologiczne gospodarstwa rolne.

Liczba gospodarstw ekologicznych w województwie podlaskim od kilku lat wykazuje tendencję wzrostową. W 2010 roku było ich zarejestrowanych 2 040.

Tab.12. Ekologiczne gospodarstwa rolne w 2010 roku.

Obszar	Liczba ekologicznych gospodarstw rolnych		Liczba przetwórci ekologicznych
	gospodarstwa (szt.)	powierzchnia użytków rolnych (ha)	przetwórcie (szt.)
Woj. podlaskie	2 040	42 692,44	6
Polska	20 956	518 527,10	293

Źródło: <http://www.minrol.gov.pl>

W końcu 2010 r. gospodarstwa ekologiczne na podlasiu zajmowały powierzchnię 42 692,44 ha, co stanowiło 8,2% ich ogólnej powierzchni w kraju. Z przeprowadzonych badań wynika, że w województwie podlaskim 75% gospodarstw ekologicznych stanowiły gospodarstwa wielokierunkowe zajmujące się produkcją roślinną, zwierzęcą i agroturystyką.

6. Produkcja roślinna

6.1. Zasiewy, plony i zbiory

W strukturze zasiewów zdecydowanie dominują, podobnie jak w kraju, zboża, które zajmują w województwie podlaskim 75,8% areálu upraw polowych. W 2010 r. w województwie podlaskim zboża uprawiano na powierzchni 459,7 tys. ha, czyli.

Tab. 13. Powierzchnia zasiewów według grup ziemiopłodów w 2010 roku

Obszar	Ogółem	Zboża ^a	Strączkowe jadalne	Ziemniaki	Przemysłowe	Pastewne ^b	Pozostałe
w tysiącach hektarów							
Woj. podlaskie ¹	606,8	459,7	0,6	17,5	9,4	115,0	4,6
P o l s k a ²	10 428,0	7 646,0	44,0	388,0	1 172,0	864,0	313,0
w odsetkach							
Woj. podlaskie ¹	100,0	75,8	0,1	2,9	1,5	18,9	0,8
P o l s k a ²	100,0	73,3	0,4	3,7	11,2	8,3	3,1

^a Zboża podstawowe, owies z jęczmieniem i inne mieszanki zbożowe, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe.

^b Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno.

¹ Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Rolnictwo w województwie podlaskim w 2011 r., Białystok 2012 r.* (dane - stan na 31 XII 2010 r. PSR.)

² Źródło: GUS „Uprawy rolne i wybrane elementy metod produkcji roślinnej” *Powszechny Spis Rolny 2010; Warszawa, 2011, <http://www.stat.gov.pl>*

Tab. 14. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory podstawowych gatunków roślin uprawnych w woj. podlaskim w 2011 roku

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Plony z 1 ha w dt	Zbiory w tys. ton
Zboża ogółem	473 732	26,3	12449357 dt
Ziemniaki	17 613	202	355138 t
Buraki cukrowe	716	451	32274 t
Rośliny oleiste	7337	25,6	18785 t
Strączkowe jadalne	109	19,1	208 t

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, Rolnictwo w województwie podlaskim w 2011 r., Białystok 2012 r. (dane - stan na VI 2011 r.)

Tab. 15. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż w woj. podlaskim w czerwcu 2011 roku

Wyszczególnienie	Powierzchnia		Plony z 1 ha w dt	Zbiory w dt
	ha	%		
Zboża podstawowe z mieszankami	466 200	98,4	26,1	12 158 010
– pszenica	41 840	8,8	30,4	1 271 990
– żyto	72 671	15,3	21,1	1 533 482
– jęczmień	22 740	4,8	26,7	607 678
– owies	51 826	10,9	24,6	1 274 246
– pszenżyto	72 806	15,4	28,7	2 090 491
– mieszanki zbożowe	204 318	43,2	26,3	5 380 123
Gryka, proso i inne zbożowe	2 976	0,6	9,5	28 363
Kukurydza na ziarno	4 556	1,0	57,7	262 984
Zboża ogółem	473 732	100,0	26,3	12 449 357

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, Rolnictwo w województwie podlaskim w 2011 r., Białystok 2012 r. (dane - stan na VI 2011 r.)

6.2. Uprawy ogrodnicze

Tab. 16. Powierzchnia uprawy, plony i zbiory warzyw gruntowych w 2011 roku

Wyszczególnienie	Powierzchnia				Plony z 1 ha w dt		Zbiory w tys. ton	
	Woj. podlaskie ¹		Polska ²					
	ha	%	ha	%	Woj. podlaskie ¹	Polska ²	Woj. podlaskie ¹	Polska ²
Warzywa:								
– Kapusta	421	16,5	25 600	14,3	393	480	16,6	1231,2
– Kalafiory	153	6,0	10 400	5,8	140	228	2,15	236,4
– Cebula	172	6,7	26 600	14,9	311	254	5,35	677,0
– Marchew jadalna	295	11,6	23 500	13,1	277	377	8,19	887,4
– Buraki ćwikłowe	85	3,3	10 700	6,0	273	345	2,33	369,6
– Ogórki	288	11,3	16 200	9,1	156	183	4,50	296,7
– Pomidory	150	5,9	11 100	6,2	135	246	2,03	272,7

Wyszczególnienie	Powierzchnia				Plony z 1 ha w dt		Zbiory w tys. ton	
	Woj. podlaskie ¹		Polska ²		Woj. podlaskie ¹	Polska ²	Woj. podlaskie ¹	Polska ²
	ha	%	ha	%				
Pozostałe ^a	988	38,7	54 700	30,6	139	152	13,7	832,4
Warzywa ogółem	2 553	100,0	178 900	100,0	-	-	54,8	4803,2

^a Pietruszka, selery, pory, sałata, rzodkiewka, papryka i inne.

¹ Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Rolnictwo w województwie podlaskim w 2011 r., Białystok 2012 r. (dane - stan na 2011 r.)*

² Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie; „Wyniki produkcji roślinnej w 2011 roku.”, Warszawa 2012 r.

Tab. 17. Zbiory owoców z drzew i krzewów w województwie podlaskim w 2011 roku

Zbiory owoców z drzew		Zbiory owoców z krzewów	
w dt		w dt	
Ogółem	160 923	Ogółem	79955
jabłka	131235	truskawki	37830
gruszki	7962	maliny ^b	2350
śliwki	9496	agrest	1961
wiśnie	10328	porzeczki kolorowe i czarne	16564
czereśnie	1470		
pozostałe ^a	432	pozostałe ^c	21250

^a - morele, brzoskwinie i orzechy włoski, ^b - łącznie z jeżyną bezkończową, ^c - leszczyna, aronia, borówka wysoka, winorośl i pozostałe jagodowe

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Rolnictwo w województwie podlaskim w 2011 r., Białystok 2012 r. (dane - stan na 2011 r.)*

6.3. Produkcja pasz

Powierzchnia uprawy roślin pastewnych, łącznie z trwałymi użytkami zielonymi w 2011 r. wyniosła w woj. podlaskim 501,7 tys. ha. Udział powierzchni paszowej w ogólnej powierzchni użytków rolnych kształtuje się na poziomie 47,2%. Polowe uprawy pastewne użytkowane na paszę zajmują 16,1% powierzchni zasiewów (w kraju 8,3%).

Tab. 18. Powierzchnia paszowa w 2011 roku

Obszar	Powierzchnia paszowa		Powierzchnia trwałych użytków zielonych		Polowe uprawy pastewne użytkowane na paszę	
	tys. ha	w % pow. UR	w tys. ha	w % pow. UR	w tys. ha	w % pow. zasiewów
Woj. podlaskie ¹	501,7	47,2	404,4	38,0	97,2	16,1
P o l s k a ²	4 164,4	-	3 291,0	-	973,4	8,3

¹ Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Rolnictwo w województwie podlaskim w 2011 r., Białystok 2012 r. (dane - stan na VI 2011 r.)*

² Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie; „Wyniki produkcji roślinnej w 2011 roku.”, Warszawa 2012 r.

Tab. 19. Powierzchnia i struktura roślin pastewnych uprawianych na gruntach ornych w plonie głównym w 2011 r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia	
	w ha	w %
Kukurydza	63886	64,0
Koniczyna	6179	6,2
Lucerna i esparceta	2117	2,1
Seradela	2406	2,4
Inne pastewne i trawy	22578	22,6
Strączkowe pastewne	2492	2,5
Okopowe pastewne	219	0,2
Ogółem	99877	100,0

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, Rolnictwo w województwie podlaskim w 2011 r., Białystok 2012 r. (dane - stan na VI 2011 r.)

6.4. Nawożenie i wapnowanie

Według badań Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Białymstoku, przeprowadzonych w latach 2001-2005, ponad 50% gleb województwa podlaskiego cechuje bardzo niska zasobność gleb w fosfor i potas.

Tab. 20. Zasobność gleb woj. podlaskiego

Zasobność	Fosfor	Potas	Magnez
	w procentach		
– bardzo niska i niska	53	54	29
– średnia	24	29	30
– wysoka i bardzo wysoka	23	17	41

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Białymstoku. Badania agrochemiczne dla potrzeb doradztwa nawozowego. www.oschrbialystok.internetdsl.pl

Fosfor: najczęściej gleb o zasobności bardzo niskiej i niskiej występuje na terenie powiatów: suwalskiego - 73%, sokólskiego - 61% oraz kolneńskiego i bielskiego - po 58% gleb.

Potas: najczęściej gleb o zasobności bardzo niskiej i niskiej występuje na terenie powiatów: kolneńskiego - 77%, suwalskiego - 73%, sejneńskiego - 64% i grajewskiego - 63%;

Magnez: najczęściej gleb o zasobności bardzo niskiej i niskiej występuje na terenie powiatów: kolneńskiego - 55%, siemiatyckiego - 47% i sokólskiego - 39%;

Tab. 21. Potrzeby wapnowania gleb woj. podlaskiego

– konieczne	33 %
– potrzebne	20 %
– wskazane	16 %
– ograniczone	10 %
– zbędne	21 %

W województwie podlaskim na areale 69% gleb wapnowanie jest konieczne, potrzebne lub wskazane. Największy odsetek gleb wymagających wapnowania (konieczne, potrzebne i wskazane) występuje w powiatach: siemiatyckim - 85%, kolneńskim - 80%, bielskim - 77% oraz łomżyńskim i sokólskim - po 76% badanych gleb.

Zużycie nawozów mineralnych w województwie podlaskim kształtowało się w roku 2008/09 na poziomie 93,3 kg NPK, a nawozów wapniowych 13,2 kg CaO na 1 ha użytków rolnych.

Tab. 22. Zużycie nawozów mineralnych w roku gospodarczym 2009/2010

Obszar	NPK	w tym:			CaO
		N	P ₂ O ₅	K ₂ O	
	w kg czystego składnika na 1ha użytków rolnych				
Woj. podlaskie ¹	105,0	60,5	22,5	22,0	14,2
P o l s k a ²	114,7	66,3	22,8	25,6	38,1

¹ Źródło: US w Białymstoku; Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2011, wyd. grudzień 2011 r. (stan na 31 XII 2010 r.)

² Źródło: GUS Warszawa 2011; Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2011 (stan na 31 XII 2010 r.)

7. Produkcja zwierzęca

Tab. 23. Zwierzęta gospodarskie w 2011 r.

Obszar	Bydło		Trzoda chlewna		Konie
	Ogółem	w tym krowy	ogółem	w tym lochy	
Pogłowie w tys. sztuk					
Woj. podlaskie ¹	935 105	456 016	474 753	40 402	20 219
P o l s k a ²	5 761 878	2 625 959	13 508 654	1 177 263	254 439
Obsada w sztukach na 100 ha użytków rolnych					
Woj. podlaskie ¹	88,0	42,9	44,7	3,8	2,0
P o l s k a ²	37,3	17,0	87,5	7,6	1,6

¹ Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Rolnictwo w województwie podlaskim w 2011 r.*, Białystok 2012 r. (dane - stan na VI 2011 r.)

² Źródło: *Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich w 2011 r.*; wyd. GUS Warszawa, 2011, <http://www.stat.gov.pl> (dane - stan na koniec VII 2011 r.)

Tab. 24. Zwierzęta gospodarskie w 2011 r. cd

Obszar	Kozy	Owce	Drób				
			ogółem	kury	gęsi	indyki	kaczki i drób pozostały
Pogłowie w sztukach							
Woj. podlaskie ¹	2 519	19 854	5 945 999	5 200 152	459 997	254050	31800
P o l s k a ²	111 824	250 966	143 557 342	127 541 609	3 720 031	8 458 237	3 837 465
Obsada w sztukach na 100 ha użytków rolnych							
Woj. podlaskie ¹	0,2	1,9	559,3	489,1	43,3	23,9	3,0
P o l s k a ²	0,7	1,6	brak danych	825,9	brak danych	brak danych	brak danych

¹ Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Rolnictwo w województwie podlaskim w 2011 r.*, Białystok 2012 r. (dane - stan na VI 2011 r.)

² Źródło: *Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich w 2011 r.*; wyd. GUS Warszawa, 2011, <http://www.stat.gov.pl> (dane - stan na koniec VII 2011 r.)

Wysoki udział użytków zielonych w strukturze użytków rolnych, sprzyjające warunki klimatyczne, pokoleniowa tradycja i zamyłowanie rolników, decydują o rozwoju hodowli i chowu bydła mlecznego. Województwo podlaskie znajduje się w ścisłej czołówce krajowej w produkcji i przetwórstwie mleka. Ten kierunek produkcji zwierzęcej, cechuje na przestrzeni ostatnich lat, najwyższa dynamika rozwojowa.

Obsada bydła w woj. podlaskim jest najwyższa w kraju i wynosi 88,0 sztuk na 100 ha użytków rolnych, przy średniej krajowej 37,3 sztuk.

W omawianym 2011 roku mleczarnie skupiły z obszaru województwa podlaskiego 1772,0 mln litrów mleka. Spółdzielnie Mleczarskie województwa podlaskiego należą do najlepszych zakładów przetwórstwa mleka w kraju. Produkują urozmaicony asortyment produktów mleczarskich o najwyższej jakości i o wybitnych walorach smakowych.

Alternatywą dla produkcji mleka jest chów bydła mięsnego. Produkcja wołowiny kulinarnej, stwarza możliwości rozwoju gospodarstwom o dużym areale użytków zielonych, które nie są zainteresowane chowem krów mlecznych, lub nie są w stanie spełnić wymogów produkcji mleka wysokiej jakości.

Produkcja żywca wieprzowego, to po bydle mlecznym, drugi ważny kierunek produkcji zwierzęcej w województwie podlaskim.

8. Wyposażenie techniczne gospodarstw rolnych

Poziom wyposażenia technicznego gospodarstw w podstawowe maszyny jest dość dobry i zbliżony do przeciętnej w kraju. Znaczna część sprzętu jest jednak dość mocno wyeksploatowana, ale proces wymiany maszyn i sprzętu rolniczego sukcesywnie postępuje.

Tab. 25. Wyposażenie techniczne gospodarstw w woj. podlaskim

Wyszczególnienie	Liczba (szt.)	
	Woj. podlaskie ¹	Polska ²
Ciągniki	102 245	1 466 300
Kombajny zbożowe	10 681	152 100
Kombajny ziemniaczane	3 844	79 900
Kombajny buraczane	294	27 800
Silosokombajny	1 696	11 800
Opryskiwacze polowe	33 174	495 700
Opryskiwacze sadownicze	613	51 800

¹ Źródło: US w Białymstoku; *Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2011, Białystok 2011 (stan na 31 XII 2010 r.)*

² Źródło: GUS Warszawa 2011; *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2011 (stan na 31 XII 2010 r.)*

9. Doradztwo rolnicze

W woj. podlaskim 33% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą korzysta z usług doradztwa rolniczego. Średnio dla obszaru całego kraju wskaźnik ten jest o 9,3% niższy i wynosi 23,7%. Zdecydowana większość osób, korzystających z usług doradztwa rolniczego, preferuje doradztwo świadczone przez ośrodki doradztwa rolniczego. W województwie podlaskim stanowi to 96,2%, a w kraju 93,3% ogółu osób korzystających z doradztwa rolniczego.

Tab. 26. Gospodarstwa, w których użytkownicy korzystają z usług podmiotów zajmujących się doradztwem rolniczym

Obszar	Gosp. prowadzące działalność rolniczą	Gosp. korzystające z doradztwa rolniczego	
		ogółem	w tym z usług ODR
ilość gospodarstw			
Woj. podlaskie	110 353	36 452	35 088
P o l s k a	2 476 474	587 972	548 463
procent			
Woj. podlaskie	100,0	33,0	96,2
P o l s k a	100,0	23,7	93,3

Źródło: „Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2005 roku”. GUS, www.stat.gov.pl

Symptomatycznym jest fakt swoistej korelacji pomiędzy przygotowaniem zawodowym osób kierujących gospodarstwami rolnymi, a korzystaniem z doradztwa rolniczego. Osoby dysponujące przygotowaniem rolniczym na poziomie zawodowym, średnim a nawet akademickim, częściej i chętniej korzystają z usług podmiotów zajmujących się doradztwem rolniczym. Ponadto daje się zauważyć dodatnią zależność pomiędzy wielkością gospodarstwa, a korzystaniem z usług doradztwa rolniczego. W woj. podlaskim z doradztwa rolniczego korzysta 25% rolników z grupy obszarowej 1 - 5ha i aż 84% rolników dysponujących gospodarstwami powyżej ha.

III. Analiza SWOT rolnictwa i regionu podlaskiego

Mocne Strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> dobre rozwinięte rolnictwo, a zwłaszcza produkcja mleczarska - wysoka produkcja towarowa mleka w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych prężnie działające Spółdzielnie Mleczarskie dobra sytuacja ekonomiczno-finansowa przedsiębiorstw przemysłu spożywczego; dość wysoka wydajności pracy w przedsiębiorstwach przemysłu spożywczego obecność liderów przemysłu spożywczego w regionie duży udział UZ w strukturze gruntów duży udział bydła na 100 ha UR duży obszar terenów przyrodniczo chronionych stosunkowo wysoka wielkość gospodarstwa rolnego (14,77 ha) brak zagrożeń skażenia środowiska przez przemysł pracowici rolnicy i mocne ekonomicznie gospodarstwa baza rodzimych surowców niezbędnych do rozwoju przemysłu rolno-spożywczego, drzewnego, budowlanego rozwój działalności pozarolniczej na wsi położenie przygraniczne bogactwo kultury materialnej, etnicznej i narodowościowej znaczące, m. in. dla rozwoju turystyki, wybitne walory przyrodnicze regionu, w tym parków narodowych i krajobrazowych znaczna skłonność do przedsiębiorczości i powszechna zaradność wysokie aspiracje i aktywność gospodarza młodych korzystne warunki dla rozwoju agroturystyki, rolnictwa ekologicznego, w tym niski poziom chemizacji produkcji rolnej dynamika wzrostowa wyposażenia w infrastrukturę techniczną bliskość chłonnego rynku za wschodnią granicą wysoki udział gospodarstw specjalistycznych szybsza niż przeciętnie w Polsce restrukturyzacja gospodarstw rolnych rozwinięte kontakty handlowe z sąsiadami (Rosja, Ukraina, Białoruś) i doświadczenie przedsiębiorstw w prowadzeniu wymiany międzynarodowej, szczególnie w sektorze przetwórstwa mleka oraz przetwórstwa mięsa funkcjonowanie Specjalnych Stref Ekonomicznych, w których istnieją różne zachęty inwestycyjne dla przedsiębiorstw 	<ul style="list-style-type: none"> niska średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na jedno gospodarstwo wysokie ceny użytków rolnych w powiatach z dużą obsadą zwierząt wysokie koszty produkcji zwierzęcej (energia, pasze – zakaz stosowania mączek mięsno-kostnych, duże zapotrzebowanie na „pasze” ze strony OZE) słabo rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna stosunkowo duży udział gleb słabych i bardzo słabych (43%) duży odsetek gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych zbyt niskie nawożenie NPK/ha brak średniego przetwórstwa rolno-spożywczego brak firm usługowych w zakresie rolnictwa brak podmiotów skupujących produkty rolne niskie wykorzystanie potencjału naukowego, brak tworzenia ośrodków naukowo-badawczych niewystarczający standard bazy turystycznej regionu, nadmierne zatrudnienie w rolnictwie, ukryte bezrobocie, przede wszystkim na terenach oddalonych od miast niski poziom zaufania społecznego, niedostatecznie rozwinięta struktura społeczeństwa obywatelskiego trudności w pozyskiwaniu finansowania bankowego wynikającego z braku zdolności kredytowej niska atrakcyjność inwestycyjna obszarów wiejskich niska mobilność ludności wiejskiej niski poziom wykształcenia i kwalifikacji rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich niski potencjał ekonomiczny gospodarstw rolnych niższe dochody w porównaniu z pozostałą częścią kraju słaba promocja regionu dość niska orientacja eksportowa przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w regionie niskie wynagrodzenia pracowników przedsiębiorstw przemysłu spożywczego, które osłabiają zaangażowanie i motywację do pracy brak kompleksowej oferty turystycznej, słabe zorganizowanie sił branży turystycznej (w postaci klastrów)

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich w oparciu o programy pomocowe rozwojowe przetwórstwo spożywcze, w tym wysokospecjalistyczna produkcja mleczarska i mięsna rosnący kapitał intelektualny rosnąca wśród mieszkańców zdolność do zmian, podejmowanie ryzyka rosnąca współpraca administracji publicznej, trzeciego sektora i sektora prywatnego w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego wzmacnianie regionalnego potencjału zasobów ludzkich zmniejszanie się dysproporcji między wsią i miastem dzięki programom pomocowym postępująca dywersyfikacja działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, w tym w oparciu o naturalne i kulturowe walory dynamizowanie rozwoju rynku usług szkoleniowych i konsultingowych możliwość wykorzystywania funduszy strukturalnych do kreowania nowych potrzeb w dziedzinie innowacji niskie koszty pracy podniesienie kwalifikacji i umiejętności mieszkańców obszarów wiejskich rozwój turystyki wyspecjalizowanej lokalizacja województwa - Zielone Płuca Polski rozwój odnawialnych źródeł energii (korzystny rozkład wiatru, duże ilości biomasy z naturalnych łąk nadrzecznych) napływ środków finansowych na cele rozwojowe promocja regionu jako miejsca pracy i stałego zamieszkania oraz bazy turystycznej szersze włączenie regionu do sieci współpracy naukowej, oświatowej i kulturalnej poprawa poziomu wykształcenia mieszkańców lokalizacja inwestycji oferujących lepiej płatne miejsca pracy ożywienie międzyregionalnych kontaktów, zwłaszcza z sąsiadami za wschodnią granicą większy napływ zewnętrznych środków finansowych na cele rozwojowe (zwłaszcza na wzrost konkurencyjności i tworzenie nowych miejsc pracy), zarówno krajowych, jak i unijnych rozwój działalności inwestycyjnej na obszarze Specjalnych Stref Ekonomicznych rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej w regionie utworzenie klastrów turystycznych jako podmiotów organizujących kompleksową ofertę turystyczną 	<ul style="list-style-type: none"> zbyt wolno rozwijająca się rodzima baza usług dla potrzeb rolnictwa i mieszkańców wsi niechęć inwestorów do inwestycji na obszarach wiejskich, w tym w sektorze pozarolniczym niski poziom wykorzystania wiedzy naukowej przez MŚP – brak systemowej współpracy mikro i małych przedsiębiorców ze sferą nauki, nadchodzący niż demograficzny inne województwa tzw. ściany wschodniej szybciej wykorzystują środki pomocowe, wprowadzają innowacje itd. postępujące ubożenie określonych grup zawodowych (np. użytkownicy małych gospodarstw rolnych) i rosnące różnice w poziomie życia niedostatecznie rozwinięta struktura społeczeństwa obywatelskiego niedoceniające znaczenia kapitału społecznego dla rozwoju województwa w polityce publicznej uzależnienie trzeciego sektora (organizacji pozarządowych) od środków publicznych i ich niezdolność do generowania własnych środków przeinwestowanie małych gospodarstw w stosunku do powierzchni gospodarstwa duże zróżnicowanie pomiędzy powiatami w odniesieniu do obsady zwierząt na 1 ha – ujemny wpływ na środowisko mały udział w projektach finansowanych w ramach programów UE bardziej atrakcyjne rynki pracy poza granicami regionu izolacja województwa podlaskiego jako mało atrakcyjnego, peryferyjnego regionu kraju i Europy odpływ wykwalifikowanych kadr, szczególnie młodych wykształconych osób, z przemysłu spożywczego w regionie do firm konkurencyjnych w innych regionach niski poziom życia i postępujący proces starzenia się mieszkańców regionu silna konkurencja ze strony województw bardziej zamożnych i rozwiniętych gospodarczo oraz utrzymujący się obraz województwa jako „regionu peryferyjnego” (marginalizacja regionu) mało rozwinięta infrastruktura, szczególnie w zakresie regionalnej infrastruktury komunikacyjnej (pogarszający się stan dróg, brak lotniska) wzrost obciążeń podatkowych i administracyjnych oraz ograniczeń instytucjonalnych i prawnych, utrudniających przedsiębiorstwom prowadzenie działalności gospodarczej

IV. Zadania

Cel 1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.

Wszystkie zadania realizowane przez Ośrodek są dostosowane do potrzeb praktyki rolniczej województwa podlaskiego i wynikają z zapotrzebowania zgłaszanego przez rolników. Zadania upowszechnieniowe realizowane są zgodnie z założeniami i obejmują szeroki zakres tematyczny, dotyczący produkcji roślinnej, zwierzęcej, doświadczałnictwa, ekologii i ochrony środowiska, przedsiębiorczości i wiejskiego gospodarstwa domowego oraz ekonomiki.

Obecna sytuacja na rynku wymaga od producentów rolnych wytwarzania produktów o najwyższej jakości oraz zwiększenia orientacji rynkowej producentów rolnych. Na obszarach wiejskich zarówno producenci, jak i usługodawcy muszą sprostać coraz to ostrzejszej konkurencji. Jednocześnie konsumenci poszukują towarów – w tym m. in. żywności – które spełniają warunki bezpieczeństwa, są produkowane w sposób przyjazny dla środowiska oraz posiadają specyficzne walory smakowe, związane z miejscem pochodzenia lub tradycyjnym sposobem wytwarzania. Zwiększona konkurencja wymusza również na producentach rolnych stosowanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych. Upowszechnienie nowych technologii wpłynie znacząco na poprawę konkurencyjności gospodarstw naszego województwa, dlatego też doradztwo technologiczne ukierunkowane będzie głównie na poprawę jakości produkcji oraz zagadnienia bezpośrednio związane z bezpiecznymi dla ludzi i środowiska metodami wytwarzania produktów roślinnych.

Wzorem lat ubiegłych zwiększenie konkurencyjności podlaskich rolników zamierzamy osiągnąć poprzez upowszechnianie nowoczesnych i efektywnych ekonomicznie technologii produkcji rolniczej. Konieczność racjonalnego stosowania przemysłowych środków produkcji podyktowana jest nie tylko względami ekonomicznymi, wynikającymi z systematycznego wzrostu cen materiału siewnego, nawozów i środków ochrony roślin, ale również ze względu na znaczący udział obszarów chronionych na terenie województwa podlaskiego. Sytuacja taka skłania do podejmowania działań mających na celu popularyzowanie integrowanych metod produkcji roślin. Zadanie to realizowane będzie głównie poprzez doradztwo indywidualne.

W pracy doradczej wskazywać będziemy rolnikom metody produkcji umożliwiające uzyskanie pełnowartościowych surowców roślinnych o odpowiedniej jakości technologicznej, spełniające wymogi przetwórstwa spożywczego. W realizacji tych zadań kontynuować będziemy współpracę m. in. z Zakładem Przetwórstwa Zbóż i Piekarnictwa Instytutu Przemysłu Rolno-Spożywczego w Warszawie.

Ważną pozycję w strukturze czasu pracy naszych doradców stanowić będą wszelkiego rodzaju monitoringi. Wszystkie elementy tego zadania swoim zasięgiem obejmować będą obszar całego województwa i skoncentrowane zostaną na następujących działaniach:

- ocena przezimowania zbóż i rzepaku,
- szacunek plonów głównych roślin uprawnych,
- monitorowanie przebiegu najważniejszych prac polowych.

Podczas świadczonego doradztwa dla rolników dużo czasu przeznaczymy dla Dyrektywy 2009/128/WE, która reguluje na poziomie Unii Europejskiej zasady prowadzenia obrotu oraz stosowania środków ochrony roślin, w celu ograniczenia zagrożeń dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz dla środowiska naturalnego. Jak wynika z postanowień Dyrektywy integrowana ochrona roślin będzie obowiązywała wszystkich rolników stosujących środki ochrony roślin w uprawach od 1 stycznia 2014 roku, dlatego będziemy upowszechniali wiedzę z zakresu integrowanej ochrony roślin oraz bezpiecznego stosowania środków ochrony roślin.

Ważnym aspektem doradztwa będzie, podobnie jak w latach poprzednich, realizacja zadań mających na celu pomoc rolnikom w pozyskiwaniu środków finansowych w celu poprawy ich płynności finansowej. Praktyczna realizacja tego tematu sprowadzać się będzie do:

- udzielania pomocy rolnikom w przygotowaniu wniosków o płatności obszarowe,
- udzielania pomocy rolnikom w wypełnianiu wniosków o dopłaty z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego,
- udzielania pomocy w wypełnianiu wniosków o przyznanie pomocy i wniosków o płatność dla rolników uczestniczących w systemach jakości,
- udzielanie pomocy rolnikom uczestniczącym w programach rolnośrodowiskowych.

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej zmieniło znacząco warunki gospodarowania w polskim rolnictwie. Ciągłe reformy i szybki postęp w produkcji zwierzęcej wymagają od producenta rolnego systematycznego podnoszenia poziomu swojej wiedzy, w tym szczególnie wiedzy technologicznej. Osiąganie sukcesów przez producentów rolnych zależy od możliwości zmniejszania dystansu jaki nadal dzieli gospodarstwa polskie od unijnych w sferze rozwoju nowoczesnych technologii w tym kierunku produkcji. W celu zapewnienia najwyższej jakości produktów rolnych polskie gospodarstwa muszą pokonać trud związany z wyrównaniem poziomu zaawansowania technologicznego gospodarstw krajowych z unijnymi. W zdobyciu odpowiednio wysokiej jakości produktu, który w pełni zadowoli klientów, nie bez znaczenia jest ochrona środowiska przed degradacją.

Wielu rolników dysponujących odpowiednim potencjałem produkcyjnym, charakteryzujących się przedsiębiorczą postawą, efektywnie zdobywa, a następnie zachowuje udziały w rynku lokalnym, regionalnym jak również międzynarodowym. Dzięki temu uzyskują oni dochody pozwalające prowadzić działalność inwestycyjną. Działalność inwestycyjna jest istotnym warunkiem zachowania zdolności konkurencyjnej gospodarstw w przyszłości.

W województwie podlaskim występują znaczne zróżnicowanie gospodarstw pod względem produkcyjnym. Oprócz gospodarstw o dużym potencjale produkcyjnym, występują także gospodarstwa o mniejszej mocy produkcyjnej, zajmujące się tradycyjną produkcją roślinną z ograniczoną skalą produkcji zwierzęcej. Rolnicy ci muszą określić własną strategię postępowania w celu zapewnienia odpowiednich dochodów rodziny oraz szukać nowych szans rynkowych, podnosząc konkurencyjność swoich gospodarstw, poprzez wprowadzenie innowacyjnych metod hodowli zwierząt i technologii produkcji.

W ramach realizacji wyżej wymienionego celu planowane jest wykonanie analiz głównych rynków produkcji zwierzęcej oraz upowszechnianie nowoczesnych efektywnych rozwiązań w zakresie utrzymania zwierząt oraz budownictwa wiejskiego. Cel ten będzie realizowany poprzez 5 tematów technologicznych i demonstracyjnych w 184 punktach.

W województwie podlaskim na powierzchni ponad 50 tys. ha produkcję rolną metodami ekologicznymi prowadzi blisko 3000 rolników. Są to gospodarstwa posiadające certyfikat na produkty oraz gospodarstwa w okresie konwersji. W tym systemie gospodarowania największy nacisk kładzie się na jakość produktów oraz zminimalizowanie obciążenia środowiska. Wprowadzenie systemu ekologicznego w gospodarstwach na terenie województwa podlaskiego ma szczególne uzasadnienie. Ponad 44% obszaru objęte jest siecią NATURA 2000. Biorąc pod uwagę wsparcie finansowe możliwe do uzyskania na tego typu produkcję oraz rosnącą świadomość konsumentów podlaskie ma szanse zająć znaczną pozycję w tej dziedzinie gospodarki.

Planowane do realizacji zadania doradcze mają na celu dostosowanie produkcji do wymagań rynku pod względem asortymentu oraz jakości wytwarzanych w gospodarstwie produktów. W związku z tym wprowadzać będziemy nowoczesne efektywne technologie w uprawach najbardziej poszukiwanych produktów na rynku ekologicznym: warzyw, owoców, ziół, zbóż, roślin strączkowych. Celem poprawy konkurencyjności gospodarstw doradcy zachęcać będą do tworzenia stowarzyszeń i grup producenckich, wskazując korzyści ze współdziałania.

Jednym z elementów zarządzania, mającym decydujące znaczenie przy wyborze kierunku produkcji oraz planowaniu rozwoju gospodarstwa jest analiza technologiczno-ekonomicznych

aspektów wdrażania produkcji ekologicznej w gospodarstwie. Zadanie to realizowane będzie w wybranych gospodarstwach ekologicznych.

Jednym z podstawowych warunków poprawy konkurencyjności, będzie analiza kosztów, jako ważny element zarządzania, mający decydujące znaczenie przy wyborze kierunku produkcji oraz planowania rozwoju gospodarstwa. Kosztowne inwestycje realizowane w gospodarstwach rolnych, stwarzają ryzyko utraty płynności finansowej w przypadku dużych wahań cen produktów rolnych i środków do produkcji. Dotyczy ono zwłaszcza gospodarstw towarowych, które korzystają z kredytów inwestycyjnych. W celu uświadomienia tego zagrożenia rolnikom, oraz określenia granicznych wartości spadku cen produktów i wzrostu cen środków do produkcji, których przekroczenie powinno być sygnałem do poszukiwania dodatkowych źródeł finansowania zobowiązań gospodarstwa, dokonane będą analizy wrażliwości przedsięwzięć inwestycyjnych na zmiany koniunktury w rolnictwie.

Na poprawę konkurencyjności gospodarstw wpływa również wdrażanie systemu FADN. W 2013 roku kontynuowana będzie współpraca z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej-Państwowym Instytutem Badawczym w Warszawie, w zakresie zbierania i opracowywania danych dla potrzeb systemu PL FADN. Współpraca ta realizowana będzie na podstawie umów zawieranych corocznie pomiędzy PODR w Szepietowie, a IERiGŻ-PIB w Warszawie. Po zamknięciu roku obrachunkowego, rolnicy otrzymują raporty indywidualne zawierające szczegółowe informacje ekonomiczne dotyczące ich gospodarstw. Jest to doskonałe źródło danych niezbędnych do prawidłowego zarządzania gospodarstwem i planowania jego rozwoju. Kontynuowana będzie również współpraca w zakresie zbierania danych do systemu „Agrokoszty”.

Na podstawie informacji uzyskanych z gospodarstw rolnych z całego województwa, opracowanych według jednolitej metodyki stosowanej w krajach Unii Europejskiej, przygotowane zostaną kalkulacje rolnicze dla podstawowych produktów rolnych.

Wzrost cen środków do produkcji rolnej, powoduje większe zainteresowania rolników zmianą systemu rozliczania podatku VAT. Wielu rolników rezygnuje z systemu ryczałtowego i przechodzi na zasady ogólne, dzięki temu uzyskuje możliwość odzyskiwania części podatku i obniżenia kosztów prowadzonej działalności. Analiza celowości zmiany systemu opodatkowania, pozwala na wyliczenie w oparciu o dane za ostatni rok, czy taka decyzja jest uzasadniona ekonomicznie w konkretnym gospodarstwie. Oferujemy również prowadzenie rozliczeń podatku VAT. Usługa ta skierowana jest do rolników rozliczających ten podatek na zasadach ogólnych. W przyszłym roku zamierzamy pozyskać nowych zleceniodawców

w szczególności rolników korzystających z działań PROW 2007-2013 i rolników uczestniczących w systemie PL FADN.

Do poprawy konkurencyjności przyczyni się również świadczenie usług doradczych w zakresie ekonomiczno-organizacyjnym i doradztwo podatkowe na indywidualne zapotrzebowanie. Doradztwo ekonomiczne i podatkowe, jest formą doradztwa, która cieszy się największym zainteresowaniem rolników. Porady najczęściej dotyczą spraw finansowych, dlatego wymagają szczególnej staranności i powinny być poparte szczegółowymi analizami i wyliczeniami. Upowszechniać będziemy również ubezpieczenia obowiązkowe w rolnictwie.

W 2013 roku prowadzone będą badania cen na targowiskach i cen środków produkcji rolnej u wybranych kontrahentów. Informacja rynkowa jest częścią systemu informacji rolniczej, wykorzystywanego przez uczestników rynku i kreatorów polityki rolnej. Sprawny system informacji rynkowej zapewnia przejrzystość rynku, wpływa na ograniczenie ryzyka nietrafnych decyzji. Powinien sprzyjać poprawie efektywności funkcjonowania mechanizmu rynkowego, umożliwić zaopatrzenie po niższych cenach, zapewniając jednocześnie wyższe dochody rolników. Współpraca przetwórstwa i handlu z rolnictwem daje szansę na zmniejszenie ryzyka i wzrost korzyści dla każdego uczestnika zintegrowanego rynku. Podstawą systemu jest zbieranie, gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie informacji niezbędnych do podejmowania racjonalnych decyzji. PODR w Szepietowie uczestniczyć będzie również w Zintegrowanym Systemie Rolniczej Informacji Rynkowej, którego celem jest: udostępnienie uczestnikom rynku informacji umożliwiających podjęcie decyzji o tym co, kiedy i jak produkować, zaspokajanie potrzeb krajowych uczestników rynku rolnego, prowadzenie badań rynkowych dla potrzeb instytucji wspólnotowych.

Ceny i zaopatrzenie w środki do produkcji rolnej na bieżąco są dostępne w „Notowaniach” w PODR Szepietowo oraz w 14 powiatowych zespołach doradztwa rolniczego.

Nr zadania	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (SPR/ PR)	Monitorowanie i ocena wpływu przebiegu wegetacji na wysokość i jakość plonów głównych roślin uprawnych – zadania doradcze:	X
	a) ocena przezimowania zbóż ozimych i rzepaku	14
	b) monitorowanie najważniejszych prac polowych	14
	c) szacunki plonów zbóż, rzepaku, kukurydzy i ziemniaków	14
	d) ocena jakości technologicznej ziarna pszenicy	14
2. (SPR/ PR)	Upowszechnianie systemów produkcji i standardów jakościowych w zakresie:	X
	a) nowoczesnych, efektywnych ekonomicznie technologii produkcji roślinnej – porady	wg potrzeb
	b) integrowanej ochrony roślin - porady	wg potrzeb

Nr zadania	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
3. (SPR/ PZ)	Upowszechnianie nowoczesnych, efektywnych rozwiązań w zakresie utrzymania zwierząt oraz budownictwa wiejskiego:	X
	a) współpraca z rolnikami zajmującymi się chowem lub hodowlą innych zwierząt (konie, owce, drób, strusie, króliki itp.)	x
	- doradztwo	6
	- porady	wg potrzeb
	b) współpraca z rolnikami zajmującymi się chowem lub hodowlą bydła mlecznego i mięsnego	x
	- doradztwo	4
	- porady	wg potrzeb
	c) współpraca z rolnikami zajmującymi się chowem lub hodowlą trzody chlewnej	x
	- doradztwo	2
	- porady	wg potrzeb
	d) współpraca i pomoc organizacyjna z gospodarstwami zajmującymi się gospodarką pasieczną	x
	- doradztwo	2
	- porady	wg potrzeb
	e) współpraca i pomoc organizacyjna w prowadzeniu gospodarki rybackiej	x
	- doradztwo	wg potrzeb
	- porady	wg potrzeb
4. (SPR/ PZ)	Pomoc w administrowaniu i przeprowadzaniu transferów indywidualną kwotą mleczną	X
	- wypełnianie wniosków	wg potrzeb
	- porady	wg potrzeb
5. (SPR/ PZ)	Sporządzanie raportów oddziaływania na środowisko	wg potrzeb
6. (SPR/ PZ)	Przygotowanie informacji o planowanym przedsięwzięciu na potrzeby decyzji środowiskowej	wg potrzeb
7. (SPR/ OŚ)	Upowszechnienie efektywnych technologii w gospodarstwach prowadzonych metodami ekologicznymi:	X
	a) współpraca z rolnikami zajmującymi się towarowymi uprawami polowymi (strączkowe, zboża, oleiste, ziemniaki)	x
	- doradztwo w gospodarstwie	35
	- porady	wg potrzeb
	b) współpraca z rolnikami zajmującymi się towarową uprawą roślin jagodowych i sadowniczych	x
	- doradztwo w gospodarstwie	13
	- porady	wg potrzeb
	c) współpraca z rolnikami zajmującymi się towarową uprawą ziół	x

Nr zadania	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
	i warzyw	
	- porady	wg potrzeb
	d) współpraca z producentami zwierzęcych produktów ekologicznych wprowadzanych na rynek	x
	- doradztwo w gospodarstwie	3
	- porady	wg potrzeb
8. (SPR/ OŚ)	Analiza technologiczno-ekonomicznych aspektów wdrażania produkcji ekologicznej w wybranych gospodarstwach rolnych – prowadzenie zeszytu gospodarstwa ekologicznego	13
9. (SPR/ OŚ)	Przygotowanie dokumentów obowiązujących w gospodarstwach prowadzonych metodami ekologicznymi	wg potrzeb
10. (DZE)	Zarządzanie gospodarstwem rolnym i planowanie jego rozwoju	X
	a) doradztwo ekonomiczno-organizacyjne - porady	1 670
	b) podatki:	x
	– porady	1 350
	– podatek VAT w gospodarstwach – prowadzenie rozliczeń	230
	– analiza celowości przejścia na ogólne zasady rozliczania podatku VAT	130
	c) prowadzenie rachunkowości w pozarolniczej działalności gospodarczej rolników	wg potrzeb
	d) prowadzenie rachunkowości w systemie FADN	820
	e) analiza raportów indywidualnych z gospodarstw prowadzących rachunkowość rolną	810
	f) ubezpieczenia obowiązkowe w rolnictwie – porady	132
	g) analiza produkcji w gospodarstwach rolnych w celu wyliczenia obniżonego dochodu rolniczego	wg potrzeb
	h) analiza kosztów produkcji z wykorzystaniem programu komputerowego „Eurokalk”	84
	i) analiza kosztów pośrednich występujących w gospodarstwach rolnych	104
	j) analiza kosztów produkcji w działach specjalnych produkcji rolnej	20
	k) analiza kosztów produkcji – porady	wg potrzeb
11. (DZP/ PC)	Tworzenie grup producenckich	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) organizacja grup inicjatywnych producentów rolnych – doradztwo	19
	c) rejestracja grup producenckich – doradztwo	wg potrzeb
	d) rejestracja grup producenckich – sporządzanie dokumentacji	wg potrzeb
	e) bieżąca współpraca z grupą producencką – doradztwo	10

Nr zadania	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
Monitoring rynków rolnych		
12. (SPR/ PZ)	Monitorowanie rynków (mleka, mięsa wieprzowego, mięsa wołowego)	168
13. (DZE)	Monitoring targowisk w ramach Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej - przekazywanie cen do KSRIR w MRiRW i do PUW (ceny dostępne na stronie www.minrol.gov.pl)	8 targowisk 52 notowania
14. (DZE)	Monitorowanie cen na targowiskach województwa podlaskiego	16 targowisk 52 notowania
15. (DZE)	Informacje o podmiotach rynkowych - notowania cen u wybranych kontrahentów: zaopatrzenie w środki do produkcji rolnej, ceny usług rolniczych itp.	43 kontrahentów 12 notowań
16. (DZE)	Publikowanie cen w mediach: a) na stronie internetowej www.odr.pl b) w Gazecie Współczesnej – dodatku AGRO c) w Radiu Białystok i Redakcji Rolnej TVP d) w Wiadomościach Rolniczych	16 targowisk 52 notowania
17. (DZE)	Udostępnianie i przekazywanie cen do instytucji współpracujących: a) PUW Wydział Środowiska i Rolnictwa b) ARR w Olsztynie – ceny prosiąt, ceny detaliczne, młyny, ubojnie (24 kontrahentów) c) CDR Brwinów	52 notowania 25 notowań 8 notowań
18. (DZE)	Udostępnianie informacji rynkowej portalowi Farmer.pl – usługa świadczona umową	16 targowisk 52 notowania

Dużą uwagę przywiązywać będziemy do realizacji zadań mających na celu pomoc rolnikom w pozyskiwaniu środków finansowych. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013, stworzył możliwości uzyskania wsparcia finansowego z UE dla producentów rolnych. Będziemy udzielać porad w zakresie sporządzania dokumentacji, niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej. Zamierzamy przygotowywać wnioski o dofinansowanie i płatność. Specjaliści Ośrodka posiadają odpowiednie przygotowanie merytoryczne oraz duże doświadczenie w opracowywaniu wniosków w ramach różnych programów.

W roku 2013 zamierzamy kontynuować usługę, polegającą na opracowywaniu planów przedsięwzięć dla osób i podmiotów ubiegających się o kredyty preferencyjne z dopłatą ARiMR do oprocentowania. Ośrodek posiada odpowiednie programy komputerowe oraz kadrę specjalistów z dużym doświadczeniem, którzy gwarantują wysoką jakość takich planów.

Nr zadania	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
19. (SPR/ PR)	Zasady przyznawania płatności w ramach wsparcia bezpośredniego:	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) pomoc w wypełnianiu wniosków - zadanie doradcze	wg potrzeb
20. (SPR/ PR)	Zasady przyznawania dopłaty z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego:	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) pomoc w wypełnianiu wniosków – zadanie doradcze	wg potrzeb
21. (DZE)	Opracowanie planów przedsięwzięć dla osób i podmiotów ubiegających się o kredyty preferencyjne	50
PROW		
22. (SPR/ OŚ)	Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności – rolnictwo ekologiczne	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie wniosku	wg potrzeb
23. (DZE)	Modernizacja gospodarstw rolnych:	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) opracowanie wniosku o przyznanie pomocy	wg potrzeb
	c) opracowanie planu rozwoju gospodarstwa	wg potrzeb
	d) opracowanie wniosku o płatność	wg potrzeb
24. (DZE)	Ułatwianie startu młodym rolnikom:	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentów tj. wypełnienie wniosku o przyznanie pomocy, opracowanie planu rozwoju gospodarstwa, wypełnienie wniosku o płatność	wg potrzeb
25. (DZE)	Renty strukturalne:	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb
26. (DZE)	Wsparcie gospodarstw niskotowarowych:	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie wniosku	wg potrzeb
27. (DZP/ PC)	Grupy producenckie:	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb
28. (DZP/ PC)	Działania informacyjne i promocyjne:	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie wniosku	wg potrzeb
29. (DZP/ PC)	Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej:	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb

Zwiększenie konkurencyjności podlaskich gospodarstw zamierzamy osiągnąć upowszechniając postęp biologiczny poprzez prowadzenie doświadczeń wynikających z potrzeb regionu. Planujemy przeprowadzić 41 doświadczeń polowych w 24 tematach badawczych. Plan doświadczeń i wdrożeń opracowano we współpracy z Instytutem Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowym Instytutem Badawczym w Puławach oraz z Centralnym Ośrodkiem Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej, HZPC Poznań, IHAR Poznań w oparciu o wcześniej zawarte porozumienia.

Doświadczenia zlokalizowane będą na polu doświadczalnym PODR Szepietowo, w indywidualnych gospodarstwach rolników oraz w szkołach rolniczych.

Nr zadania	Nr tematu dośw.	Autor tematu	Temat doświadczenia	Ilość doświadczeń planowanych
30. (SPR/DT)	1.	Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych- Słupia Wielka	Porównanie plonowania nowych odmian pszenicy ozimej	3
31. (SPR/DT)	2.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenżyta ozimego	3
32. (SPR/DT)	3.		Porównanie plonowania nowych odmian żyta	2
33. (SPR/DT)	4.		Porównanie plonowania nowych odmian jęczmienia ozimego	2
34. (SPR/DT)	5.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenicy jarej	2
35. (SPR/DT)	6.		Porównanie plonowania nowych odmian jęczmienia jarego	2
36. (SPR/DT)	7.		Porównanie plonowania nowych odmian owsa	2
37. (SPR/DT)	8.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenżyta jarego	2
38. (SPR/DT)	9.		Porównanie plonowania nowych odmian peluszeki	2
39. (SPR/DT)	10.		Porównanie plonowania odmian pszenicy ozimej i pszenżyta ozimego w siewie czystym i w mieszance	1
40. (SPR/DT)	11.	IHAR Poznań	Wpływ terminu i gęstości siewu na plonowanie nowej podwójnie ulepszonej gorczycy białej Warta w warunkach glebowo-klimatycznych województwa podlaskiego	3
41. (SPR/DT)	12.		Wpływ terminu siewu na przezimowanie i plon rzepaku ozimego w warunkach glebowo-klimatycznych woj. podlaskiego	3
42. (SPR/DT)	13.		Wpływ nawożenia wapnem na plonowanie rzepaku ozimego	1
43. (SPR/DT)	14.	IUNG-PIB Puławy	Ocena odmian żyta uprawianego w warunkach gospodarstw ekologicznych PDO	1
44. (SPR/DT)	15.		Ocena odmian pszenicy ozimej uprawianej w warunkach gospodarstw ekologicznych PDO	1

Nr zadania	Nr tematu dośw.	Autor tematu	Temat doświadczenia	Ilość doświadczeń planowanych
45. (SPR/DT)	16.		Ocena odmian pszenicy jarej uprawianej w warunkach gospodarstw ekologicznych PDO	1
46. (SPR/DT)	17.		Ocena plonowania seradeli uprawianej jako wsiewka w zboża jare zbierane w różnych terminach w ekologicznym systemie gospodarowania.	1
47. (SPR/DT)	18.		Ocena plonowania seradeli uprawianej jako wsiewka w zboża ozime zbierane w różnych terminach w ekologicznym systemie gospodarowania.	1
48. (SPR/DT)	19.		Ocena plonowania mieszanek grochu z owsem uprawianych na nasiona na glebach lekkich w ekologicznym systemie gospodarowania.	1
49. (SPR/DT)	20.		Wpływ zróżnicowanego nawożenia potasem na pobranie i wykorzystanie azotu przez rośliny uprawne (rzepak ozimy, buraki cukrowe, ziemniaki, kukurydza na ziarno)	2
50. (SPR/DT)	21.		Wpływ stosowania antywylegacza na plonowanie krótko-słomych odmian pszenżyta ozimego	1
51. (SPR/DT)	22.		Porównanie plonowania kilku wariantów mieszanek zbożowych jarych przy różnej gęstości siewu, w zależności od kompleksu glebowego	2
52. (SPR/DT)	23.		Porównanie plonowania kilku wariantów mieszanek zbóż jarych z grochem w zależności od udziału grochu w mieszance	1
53. (SPR/DT)	24.	HZPC Poznań	Plonowanie rodów ziemniaków holenderskich.	1
Razem				41

We wdrożeniach upowszechniane będą najlepiej plonujące w doświadczeniach odmiany zbóż uprawianych wg technologii zintegrowanej, która preferuje zrównoważone nawożenie i ochronę roślin.

Nr zadania	Nr tematu dośw.	Autor tematu	Temat doświadczenia	Ilość doświadczeń planowanych
30. (SPR/DT)	1.	Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych-Słupia Wielka	Porównanie plonowania nowych odmian pszenicy ozimej	3
31. (SPR/DT)	2.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenżyta ozimego	3
32. (SPR/DT)	3.		Porównanie plonowania nowych odmian żyta	2
33. (SPR/DT)	4.		Porównanie plonowania nowych odmian jęczmienia ozimego	2
34. (SPR/DT)	5.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenicy jarej	2
35. (SPR/DT)	6.		Porównanie plonowania nowych odmian jęczmienia jarego	2

Nr zadania	Nr tematu dośw.	Autor tematu	Temat doświadczenia	Ilość doświadczeń planowanych
36. (SPR/DT)	7.		Porównanie plonowania nowych odmian owsa	2
37. (SPR/DT)	8.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenżyta jarego	2
38. (SPR/DT)	9.		Porównanie plonowania nowych odmian peluszeki	2
39. (SPR/DT)	10.		Porównanie plonowania odmian pszenicy ozimej i pszenżyta ozimego w siewie czystym i w mieszance	1
40. (SPR/DT)	11.	IHAR Poznań	Wpływ terminu i gęstości siewu na plonowanie nowej podwójnie ulepszonej gorczycy białej Warta w warunkach glebowo-klimatycznych województwa podlaskiego	3
41. (SPR/DT)	12.		Wpływ terminu siewu na przezimowanie i plon rzepaku ozimego w warunkach glebowo-klimatycznych woj. podlaskiego	3
42. (SPR/DT)	13.		Wpływ nawożenia wapnem na plonowanie rzepaku ozimego	1
43. (SPR/DT)	14.	IUNG-PIB Puławy	Ocena odmian żyta uprawianego w warunkach gospodarstw ekologicznych PDO	1
44. (SPR/DT)	15.		Ocena odmian pszenicy ozimej uprawianej w warunkach gospodarstw ekologicznych PDO	1
45. (SPR/DT)	16.		Ocena odmian pszenicy jarej uprawianej w warunkach gospodarstw ekologicznych PDO	1
46. (SPR/DT)	17.		Ocena plonowania seradeli uprawianej jako wsiewka w zboża jare zbierane w różnych terminach w ekologicznym systemie gospodarowania.	1
47. (SPR/DT)	18.		Ocena plonowania seradeli uprawianej jako wsiewka w zboża ozime zbierane w różnych terminach w ekologicznym systemie gospodarowania.	1
48. (SPR/DT)	19.		Ocena plonowania mieszanek grochu z owsem uprawianych na nasiona na glebach lekkich w ekologicznym systemie gospodarowania.	1
49. (SPR/DT)	20.		Wpływ zróżnicowanego nawożenia potasem na pobranie i wykorzystanie azotu przez rośliny uprawne (rzepak ozimy, buraki cukrowe, ziemniaki, kukurydza na ziarno)	2
50. (SPR/DT)	21.		Wpływ stosowania antywylegacza na plonowanie krótko-słomych odmian pszenżyta ozimego	1
51. (SPR/DT)	22.		Porównanie plonowania kilku wariantów mieszanek zbożowych jarych przy różnej gęstości siewu, w zależności od kompleksu glebowego	2
52. (SPR/DT)	23.		Porównanie plonowania kilku wariantów mieszanek zbóż jarych z grochem w zależności od udziału grochu w mieszance	1
53. (SPR/DT)	24.	HZPC Poznań	Plonowanie rodów ziemniaków holenderskich.	1
Razem				41

Cel 2.

Dostosowywanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt.

Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1831/2003 z dnia 22 października 2003, zobowiązało Polskę do wprowadzenia w życie od 1 stycznia 2011 roku, systemu jednolitej płatności niezależnej od produkcji (SPS). Zgodnie z nowymi zasadami otrzymywanie płatności przez gospodarstwo, powiązane będzie z obowiązkiem spełnienia tzw. zasad wzajemnej zgodności (cross-compliance). Dotyczyć one będą m.in. ochrony przed zanieczyszczeniami powstającymi w wyniku prowadzenia działalności rolniczej, wytwarzania produktów rolnych w sposób niezagrożący zdrowiu ludzi i zwierząt, oraz użytkowania gruntów w sposób nie pogarszający ich jakości. Wprowadzenie w życie tego Rozporządzenia Rady (WE) spoczywa m.in. na doradztwie rolniczym.

W ramach dostosowania gospodarstw do wymogów wzajemnej zgodności proponujemy rolnikom możliwość korzystania z działania „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”. Dokonanie oceny lub opracowania planu dostosowania gospodarstwa rolnego do wymogów wzajemnej zgodności pomoże rolnikom:

- dostosować gospodarstwa rolne do zasad wzajemnej zgodności w zakresie gospodarki gruntami, ochrony środowiska, zdrowia publicznego, dobrostanu i zdrowia zwierząt, zdrowotności roślin,
- zwiększyć konkurencyjność i dochodowość gospodarstw rolnych,
- chronić środowisko naturalne,
- poprawiać bezpieczeństwo pracy.

Wprowadzenie w gospodarstwach rolnych instrumentów cross-compliance (ZWZ) ma pozytywnie wpłynąć na ochronę środowiska, poprawę bezpieczeństwa żywności, zdrowotności zwierząt i roślin, dobrostanu zwierząt oraz poprawę zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. Ma w ten sposób służyć weryfikowaniu płatności przyznawanym rolnikom, warunkując je spełnianiem oczekiwań społeczeństwa Unii Europejskiej w zakresie warunków w jakich produkowana jest europejska żywność. W przypadku nie przestrzegania obowiązujących wymagań, płatności bezpośrednie są redukowane, proporcjonalnie do powodowanych zagrożeń.

Tematyka zadań realizowanych przez sekcję produkcji zwierzęcej obejmuje zagadnienia związane z dostosowaniem gospodarstw utrzymujących zwierzęta do wymogów wzajemnej zgodności, w szczególności w odniesieniu do dobrostanu zwierząt, ochrony środowiska i BHP poprzez pomoc we właściwym rozpoznaniu potrzeb gospodarstwa, zdiagnozowaniu problemów oraz wskazaniu możliwych rozwiązań technologiczno-organizacyjnych, które

pozwolą na spełnienie norm oraz uzyskiwanie dostępu do płatności pomocowych po wdrożeniu systemu wymagań cross-compliance. Cel ten realizowany będzie poprzez 5 tematów technologicznych w 85 punktach.

Dostosowywanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt jest warunkiem uczestnictwa w „Programach rolnośrodowiskowych” w ramach PROW 2007-2013.

Obecnie w województwie podlaskim program rolnośrodowiskowy realizuje 9593 rolników. Z uwagi na to, że zobowiązanie wieloletnie wymaga współpracy doradców z rolnikami zwłaszcza od początku realizacji programów rolnośrodowiskowych tj. od 2008 roku były 12 razy zmieniane rozporządzenia rolnośrodowiskowe. W chwili obecnej nie mamy informacji czy będzie nabór nowych beneficjentów do realizacji programu.

Odpowiednie doradztwo jest szczególnie ważne w przypadku zmian profilu produkcji, na przykład przejścia na rolnictwo ekologiczne czy zrównoważone, ale również w przypadku pakietów przyrodniczych dla zachowania bioróżnorodności na poziomie gospodarstwa. Rolnicy, gdy otrzymują jednocześnie porady w sprawie ochrony środowiska i zarządzania gospodarstwem, chętniej stosują praktyki rolnośrodowiskowe, a to może przynieść wymierne efekty dla całego społeczeństwa.

Oferować będziemy doradztwo na indywidualne zapotrzebowanie rolników, związane z osią II. PROW 2007–2013 „Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich” w zakresie programów rolnośrodowiskowych, obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, zalesień gruntów rolnych, oraz zalesień gruntów innych niż rolne. Realizowane będą zadania takie jak opracowywanie planów i wniosków rolnośrodowiskowych, prowadzenie dokumentacji obowiązującej w programach rolnośrodowiskowych, sporządzanie planów nawozowych, sporządzanie ekspertyz przyrodniczych. Zadania te będą realizowane przez doradców posiadających uprawnienia doradców rolnośrodowiskowych, oraz uprawnienia ekspertów przyrodniczych (doradcy wpisani na listę Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi).

Realizacja zadania będzie polegała na wprowadzaniu do praktyki metod gospodarowania uwzględniających wymagania ustaw i rozporządzeń w zakresie ochrony środowiska szczególnie „minimalnych wymagań wzajemnej zgodności” w zakresie: ochrony środowiska przed zanieczyszczeniami wynikającymi z prowadzonej w gospodarstwie działalności, wytwarzania produktów rolniczych w sposób niezagrożający zdrowiu ludzi i zwierząt oraz zdrowotności roślin, zapewnienia warunków dobrostanu zwierząt, użytkowania gruntów w sposób nie pogarszający ich jakości.

Problem ochrony środowiska dotyczy nie tylko dużych aglomeracji, ale także widoczny jest w środowisku wiejskim. Funkcjonująca na obszarach wiejskich produkcja rolnicza zarówno roślinna jak i zwierzęca, a także zwykła działalność socjalno-bytowa przyczyniają się do powstawania zwiększonej ilości ścieków, nawozów naturalnych oraz niebezpiecznych odpadów komunalnych. Problemem staje się również azbest pokrywający dachy budynków mieszkalnych i gospodarczych na obszarach wiejskich. Zaliczany jest on do grupy materiałów niebezpiecznych stanowiących zagrożenie dla zdrowia ludzi i zwierząt. Zgodnie z krajowym programem ustalono termin jego usunięcia do roku 2032. W ramach tego celu prowadzone będzie doradztwo specjalistyczne w wybranych gospodarstwach na temat ochrony wód gruntowych przed zanieczyszczeniami, powodowanymi przez substancje niebezpieczne. Udzielane będą też porady na indywidualne zapotrzebowanie rolników.

Zadaniem doradztwa z zakresu stosowania w rolnictwie odnawialnych źródeł energii, będzie wprowadzenie upraw energetycznych, jako jednej z możliwości ochrony środowiska i alternatywy dla gospodarstw, na obszarach, na których nie prowadzi się produkcji rolnej. Jest to bardzo ważny problem z punktu widzenia kończących się zasobów kopalnych źródeł energii (ropa naftowa, gaz, węgiel) i zachodzących zmian klimatycznych. Propagowanie tego tematu wynika z założeń „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej” (założono w niej, że udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym kraju wzrośnie do 2020 roku o 15%).

W zakresie odnawialnych źródeł energii (OZE) prowadzone będzie doradztwo ze szczególnym uwzględnieniem takich kierunków, które są możliwe do wykorzystania w warunkach woj. podlaskiego, a są to: biomasa stała – rośliny energetyczne z przeznaczeniem na opał i do produkcji brykietu i peletu; biomasa do produkcji biogazu – takie rośliny jak: kukurydza, burak cukrowy, ziemniak i inne; rośliny do produkcji biopaliw (etanolu i biodiesla) – zboża, ziemniaki, rzepak, lnianka; energetyka wiatrowa; wodna; słoneczna – kolektory słoneczne i ogniwa fotowoltaiczne; pompy ciepła i energia geotermalna.

Porady będą udzielane na zapotrzebowanie rolników przez przygotowaną do realizacji tego zagadnienia kadrę oraz publikację artykułów w Wiadomościach Rolniczych i na stronie internetowej.

Ponadto, w ramach współpracy z Fundacją na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa w Warszawie na 2013 rok planowany jest udział w dwóch projektach szkoleniowych dotyczących biogazowni rolniczych i proekologicznych rozwiązań grzewczych na terenach wiejskich. Celem tych projektów jest podnoszenie świadomości na obszarach wiejskich w zakresie wytwarzania energii z substratu będącego produktami ubocznymi i pozostałościami z rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego oraz możliwościami

oszczędnego gospodarowania energią ze wskazaniem praktycznych niskonakładowych działań, które przyczyniają się do zmniejszenia zużycia energii.

Zanieczyszczenia powstają szczególnie w wyniku niewłaściwego stosowania przechowywania nawozów naturalnych oraz niepełnego wykorzystania składników nawozowych na polach produkcyjnych. Wprowadzona w Unii Europejskiej Dyrektywa 91/676/EWG tzw. Dyrektywa Azotanowa dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego nakłada na każdy kraj członkowski obowiązek wyznaczenia tzw. obszarów szczególnie narażonych (OSN) na zanieczyszczenia azotanami. Obecnie wyznaczane są nowe obszary OSN. W woj. podlaskim występować one będą w powiatach: zambrowskim, wysokomazowieckim i białostockim. Temat ten realizowany będzie (w sytuacji, zatwierdzenia OSN na terenie województwa) poprzez prowadzenie szkoleń, doradztwo indywidualne – tj. merytoryczne wsparcie i pomoc dla rolników gospodarujących na obszarach narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych. W miarę potrzeby sporządzane będą plany naprawcze zgodnie z wymogami rozporządzenia.

Nr zadania	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (SPR/ PR)	Minimalne wymagania wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych objętych systemem płatności bezpośrednich ze szczególnym uwzględnieniem:	X
	a) zdrowotności roślin – porady	wg potrzeb
	b) bezpieczeństwa żywności – porady	wg potrzeb
	c) substancji organicznej gleby – porady	wg potrzeb
	d) struktury gleby – porady	wg potrzeb
	e) BHP w gospodarstwie rolnym – porady	wg potrzeb
2. (SPR/ PZ)	Minimalne wymagania wzajemnej zgodności i BHP dla gospodarstw utrzymujących zwierzęta:	X
	a) utrzymujących cielęta	x
	- doradztwo	15
	- porada	wg potrzeb
	b) produkujących mleko	x
	- doradztwo	18
	- porada	wg potrzeb
	c) produkujących trzodę chlewną	x
	- doradztwo	5
	- porada	wg potrzeb
	d) produkujących żywiec wołowy	x
	- doradztwo	6
	- porada	wg potrzeb
	e) prowadzących hodowlę kurcząt brojlerów	x
	- doradztwo	wg potrzeb
	- porada	wg potrzeb

Nr zadania	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
3. (SPR/ PZ)	Składowanie, przechowywanie i zagospodarowanie nawozów naturalnych zgodnie z wymogami ochrony środowiska	X
	- doradztwo	10
	- porada	wg potrzeb
4. (SPR/ PZ)	Budowa, modernizacja i rozbudowa budynków inwentarskich dostosowanych do wymogów wzajemnej zgodności	X
	- doradztwo	21
	- porada	wg potrzeb
5. (SPR/ PZ)	Bezpieczeństwo i higiena pracy przy chowie i hodowli zwierząt gospodarskich	X
	- doradztwo	10
	- porady	wg potrzeb
6. (SPR/ PZ)	Porady indywidualne w zakresie przestrzegania Ustawy o Ochronie Zwierząt	wg potrzeb
7. (SPR/ OŚ)	Minimalne wymagania wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych objętych systemem płatności bezpośrednich ze z zakresu ochrony środowiska:	X
	Zagospodarowanie odpadów ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych	wg potrzeb
	Lustracja gospodarstwa	66
	- plan naprawczy dla gospodarstwa	wg potrzeb
	- porady	wg potrzeb
8. (SPR/ OŚ)	Gospodarka wodno-ściekowa – porady	wg potrzeb
9. (SPR/ OŚ)	Porady na temat wykorzystania w rolnictwie surowców rolniczych oraz źródeł naturalnych w pozyskiwaniu energii odnawialnej.	wg potrzeb
10. (SPR/ OŚ)	Gospodarowanie na obszarach Natura 2000 zgodnie z PZO	wg potrzeb
11. (SPR/ OŚ)	Prowadzenie gospodarstwa na obszarach objętych Dyrektywą Azotanową (OSN)	wg potrzeb
	Lustracja gospodarstwa	wg potrzeb
	- przygotowanie wymaganej dokumentacji (bilanse, plany nawozowe)	wg potrzeb
	- porady indywidualne	wg potrzeb
12. (DZP/ GA)	Poprawa stanu estetycznego i sanitarno-higienicznego gospodarstw – demonstracje	16
13. (DZP/ GA)	Zachowanie odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych w gospodarstwie rolnym – porady	wg potrzeb

PROW		
Nr zadania	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
14. (SPR/ PR)	Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów:	X
	a) zasady przyznawania pomocy – porady	wg potrzeb
	b) sporządzenie oceny gospodarstwa rolnego w zakresie spełniania wymogów wzajemnej zgodności – zadania doradcze	wg potrzeb
	c) opracowanie planu dostosowania gospodarstwa rolnego do wymogów wzajemnej zgodności	wg potrzeb
15. (SPR/ PR)	Współpraca z gospodarstwami rolnymi w zakresie zasad wzajemnej zgodności – porady	wykonane usługi c-c
16. (SPR/ OŚ)	Program rolnośrodowiskowy:	X
	a) porady na indywidualne zapotrzebowanie rolników przystępujących do realizacji programu	wg potrzeb
	b) współpraca z gospodarstwami realizującymi program rolnośrodowiskowy	wg potrzeb
	c) opracowanie planów działań rolnośrodowiskowych	wg potrzeb
	d) opracowanie wniosków o płatności rolnośrodowiskowe	wg potrzeb
	e) prowadzenie rejestrów działań rolnośrodowiskowych	wg potrzeb
	f) sporządzanie planów nawozowych do pakietu 1	wg potrzeb
	g) sporządzanie ekspertyz przyrodniczych	wg potrzeb

Cel 3.

Wsparcie działań związanych z wielofunkcyjnym rozwojem obszarów wiejskich.

W województwie podlaskim, ze względu na peryferyjne położenie, małą gęstość zaludnienia i brak surowców mineralnych, rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć głównie na rolnictwie i usługach. Zmiany w rolnictwie powinny w pierwszym rzędzie prowadzić do poprawy warunków życia ludności wiejskiej i uwzględniać przy tym jego kondycję finansową, stan zasobów naturalnych i walorów środowiska.

Jedną z zasadniczych kwestii ekonomiczno-społecznych w Polsce na początku XXI wieku jest niska aktywność obszarów wiejskich. Pojawia się ona głównie w obrębie problematyki dochodowości rodzin wiejskich, ich poziomu życia, oraz bezrobocia. Szczególnie dotkliwie odczuwana jest w województwie podlaskim. Z każdym rokiem nasza wieś coraz bardziej się rozwarstwia. Obok towarowych gospodarstw rolnych funkcjonują niewielkie rodzinne gospodarstwa, a także przedsiębiorstwa pozarolnicze. Środowisko wiejskie cechuje się brakiem umiejętności współpracy międzyludzkiej w obrębie grup i organizacji w celu realizacji własnych interesów. Brak zdolności do kooperacji i tworzenia więzi pomiędzy ludźmi - definiowany jako niski poziom kapitału społecznego - powoduje, że ludzie nie pomagają sobie nawzajem, nie zawiązują organizacji wspólnego działania w celu obniżenia kosztów i podniesienia efektywności.

Aby ten stan zmienić trzeba uruchomić procesy aktywizujące mieszkańców wsi. Na nowo należy „zagospodarować” obszary wiejskie, które z miejsca wytwarzania tylko żywności staną się miejscem wspólnego bytu rodzin rolniczych i funkcjonujących poza rolnictwem. Nadać im nową rolę w kształtowaniu i ochronie środowiska przyrodniczego, pielęgnacji i ochronie tradycji, zabytków kultury, rekreacji i wypoczynku.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego wpisuje się w działania zmierzające do nowego kształtowania obszarów wiejskich.

Szansą jest wsparcie przemian poprzez funkcjonowanie sprawdzonego już w Europie Programu LEADER, którego ideę i zasady popularyzujemy. Zamierzamy wzorem lat ubiegłych kontynuować współpracę z Lokalnymi Grupami Działania w zakresie trwałego rozwoju obszarów wiejskich.

Ciągle nowym działaniem w ofercie PODR jest realizacja zadań wspierających funkcjonowanie organizacji pozarządowych, dających mieszkańcom wsi możliwość poczucia uczestnictwa we wspólnocie i współtworzeniu. W roku 2013 zamierzamy kontynuować prowadzoną już od 2009 roku pracę na rzecz inspirowania lokalnych społeczności do zakładania formalnych organizacji pozarządowych /NGOs/, oraz pomagać w ich

funkcjonowaniu. Współpraca z organizacjami (stowarzyszenia, spółdzielnie, koła gospodyń wiejskich itp.) polegać będzie głównie na dostarczaniu im informacji nt. możliwości pozyskiwania środków na działalność, pomaganiu w pisaniu projektów, wspieraniu realizacji projektów i innych zadań merytorycznych podejmowanych przez te organizacje.

Szansą na przyspieszenie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, jest pozyskiwanie przez rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich środków finansowych dostępnych w różnych programach pomocowych (PROW 2007 – 2013, POKL, i inne). Zainteresowanym udzielona zostanie pomoc przy opracowywaniu wniosków o dofinansowanie, oraz wniosków o refundację. Kontynuowana będzie współpraca w zakresie realizacji przedsięwzięć wynikających z już złożonych i realizowanych wniosków. Dzięki powyższym działaniom powstaną nowe miejsca pracy w usługach, handlu, w gałęziach związanych z otoczeniem rolnictwa, przetwórstwie oraz w turystyce wiejskiej na obszarach wiejskich.

Promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców wsi, a także pomoc w tworzeniu „małych firm” jest ważnym elementem rozwijania ekonomicznych podstaw regionu. Zamierzamy świadczyć pomoc instruktażową, osobom samodzielnie sporządzającym dokumentację do uzyskania wsparcia ze środków UE, oraz pomagać w wyborze najkorzystniejszej formy finansowania planowanych przedsięwzięć.

Magnesem przyciągającym turystów do gospodarstw agroturystycznych są walory regionu takie jak: tradycje, obrzędy, kuchnia regionalna, itp. Dużym zainteresowaniem turystów cieszą się także wyroby rękodzieła ludowego, stąd też niezbędne jest zebranie informacji przez PODR o wytwórcach tych produktów.

Atrakcyjna podlaska kuchnia regionalna, cieszy się dużym uznaniem, i wpływa na promocję regionu. Celowym jest więc, podjęcie działań inspirujących producentów regionalnej żywności do rejestrowania produktów na Liście Produktów Tradycyjnych.

Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przyczyni się do utworzenia dodatkowych miejsc pracy i wzrostu dochodów mieszkańców, wpłynie także na zachowanie dziedzictwa kulturowego, rozwój regionu oraz zbudowanie pozytywnego wizerunku wsi podlaskiej.

Wieś podlaska dysponuje unikalnymi zasobami przestrzennymi, przyrodniczymi, kulturowymi i ludzkimi. Wykorzystując te uwarunkowania, mieszkańcy wsi mają szansę na zwiększenie dochodów poprzez rozwijanie działalności agroturystycznej i produkcję żywności jakościowo lepszej niż przemysłowa.

Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki świadczone będzie poprzez doradztwo organizacyjno-prawne, mające na celu pomoc w utworzeniu nowych gospodarstw

agroturystycznych. Skoncentrowane będzie ono głównie na odpowiednim przygotowaniu i wyposażeniu kwatery, zagospodarowaniu otoczenia oraz marketingu usług agroturystycznych. Ten sam cel będzie realizowany również poprzez pracę nad podniesieniem standardów świadczonych usług w już istniejących gospodarstwach agroturystycznych.

Nowym zagadnieniem w pracy PODR w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na wsi będzie popularyzacja idei gospodarstw edukacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem istniejących już gospodarstw agroturystycznych. Nowa formuła przekazywania praktycznej wiedzy o wsi i rolnictwie może być poszerzeniem oferty tych gospodarstw.

Współpraca Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z uczelniami będzie polegała na współuczestnictwie w imprezach organizowanych przez PODR i udostępnianiu zbiorów bibliotecznych.

Współpraca będzie prowadzona z:

- Wyższą Szkołą Menadżerską w Białymstoku
- Politechniką Białostocką
- Państwową Wyższą Szkołą Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży,
- Państwową Wyższą Szkołą Zawodową im. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach
- Wyższą Szkołą Agrobiznesu w Łomży,
- Uniwersytetem Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach.

Współpracować będziemy ze wszystkimi szkołami kształcącymi w zawodach rolniczych na poziomie średnim i zawodowym w woj. podlaskim, a w szczególności ze szkołami podległymi Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

- Zespół Szkół Rolniczych im. Krzysztofa Kluka w Rudce,
- Zespół Szkół Techniczno-Rolniczych im. Stanisława Staszica w Sejnach,
- Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Rolniczego w Janowie,
- Zespół Szkół w Marianowie,
- Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Wincentego Witosa w Suwałkach,

a także z innymi szkołami i centrami kształcenia praktycznego, a między innymi:

- Zespół Szkół Rolniczych im. Stanisława Reymonta w Czartajewie,
- Zespół Szkół Rolniczych im. Wincentego Witosa w Ostrożanach,
- Zespół Szkół w Wojewodzinie,
- Zespół Szkół w Nieckowie,
- Zespół Szkół Agropresiębiorczości w Zambrowie,
- Zespół Szkół im. gen. Ludwika Michała Paca w Dowspudzie,
- Zespół Szkół Rolniczych w Krzyżewie,
- Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Praktycznego w Białymstoku,

- Zespół Szkół w Lipsku,
- Technikum Agrobiznesu w Małym Płocku,
- Technikum Rolnicze w Grabowie,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach,
- Zespół Szkół Rolniczych im. mjr Henryka Dobrzańskiego-Hubala w Sokółce,
- Zespół Szkół w Suchowoli,
- Zespół Szkół Nr 4 im. Ziemi Podlaskiej w Bielsku Podlaskim,
- Zespół Szkół Mechanizacji Rolnictwa w Supraślu,
- Ośrodek Kształcenia Zawodowego w Hajnówce,
- Centrum Kształcenia Praktycznego w Wysokiem Mazowieckiem.

Zakres współpracy będzie obejmował m.in.:

- przekazywanie do bibliotek szkolnych wydawnictw PODR,
- udostępnianie zbiorów biblioteki PODR,
- zapraszanie do zapoznania się z pracą Ośrodka oraz uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PODR,
- udział nauczycieli i uczniów w pokazach oraz zwiedzanie pól doświadczalnych PODR,
- zwiedzanie gospodarstw rolników współpracujących z PODR w Szepietowie.

Współpracować będziemy z redakcjami pism branżowych, a także lokalnych i samorządowych, radiem, telewizją i portalami internetowymi. Współpraca z dziennikarzami będzie służyć rzetelnemu informowaniu rolników o najważniejszych działaniach podejmowanych przez PODR Szepietowo.

Formy współpracy:

- zapraszanie dziennikarzy na organizowane konferencje, wystawy, prezentacje, targi,
- patronaty medialne,
- przygotowywanie relacji prasowych z organizowanych imprez,
- przygotowywanie kampanii promocyjnych,
- przekazywanie do prasy informacji i opracowań dotyczących sytuacji rolnictwa w województwie podlaskim,
- uczestnictwo w programach radiowych i telewizyjnych dotyczących rolnictwa,
- współpraca z mediami elektronicznymi w tym portalami rolniczymi.

Ponadto będziemy kontynuować współpracę z organizacjami i instytucjami m. in. Podlaską Izbą Rolniczą, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Okręgową Stacją Chemiczno-Rolniczą

w Białymstoku, Inspekcją Weterynaryjną, zawodowymi związkami rolniczymi i branżowymi związkami producentów.

Nr zadania	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (DZP/ PC)	Promocja przedsiębiorczości i rozwijanie ekonomicznych podstaw regionu	X
	a) analiza ankiet „problemy przedsiębiorczości”	1
	b) problemy przedsiębiorczości – ankiety	70
	c) podejmowanie dodatkowych źródeł dochodu – porady	wg potrzeb
	d) zakładanie i rozwój mikro, małych i średnich przedsiębiorstw – porady	wg potrzeb
	e) bieżąca współpraca z MŚP – doradztwo	16
2. (DZP/ PC)	Współpraca z Lokalnymi Grupami Działania w zakresie trwałego rozwoju obszarów wiejskich	X
	a) bieżąca współpraca z LGD – doradztwo	38
	b) udział w opracowaniu lub realizacji projektów współfinansowanych ze środków pomocowych wynikających z Lokalnych Strategii Rozwoju	wg potrzeb
3. (DZP/ PC)	Budowa kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich poprzez wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych (NGOs)	X
	a) założenie i rejestracja organizacji pozarządowej (NGOs):	x
	– doradztwo	wg potrzeb
	– pomoc w sporządzeniu dokumentacji	wg potrzeb
	b) współpraca z istniejącymi organizacjami pozarządowymi (NGOs) poprzez:	x
	– promocje lokalnych organizacji pozarządowych*	38
	– merytoryczne wspieranie przedsięwzięć realizowanych przez NGOs – doradztwo,	wg potrzeb
	– udział w opracowaniu lub realizacji projektów	wg potrzeb
	c) problemy w funkcjonowaniu NGOs – ankiety	70
	d) porady	wg potrzeb
4. (DZP/ GA)	Współpraca z istniejącymi organizacjami pozarządowymi (NGOs) poprzez:	X
	– merytoryczne wspieranie przedsięwzięć realizowanych przez NGOs – doradztwo	wg potrzeb
	– udział w opracowywaniu lub realizacji projektów	wg potrzeb
	– porady	wg potrzeb
5. (DZP/ GA)	Inspirowanie do tworzenia zagród edukacyjnych – doradztwo	12
	Tworzenie i funkcjonowanie zagród edukacyjnych – porady	wg potrzeb

Nr zadania	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
6. (DZP/ GA)	Rozwój agroturystyki:	X
	a) tworzenie nowych gospodarstw agroturystycznych – demonstracje	6
	b) podniesienie standardów świadczonych usług w istniejących gospodarstwach agroturystycznych – doradztwo	13
	c) porady	wg potrzeb
7. (DZP/ GA)	Produkt lokalny, tradycyjny, regionalny	X
	a) promocja produktów lokalnych i regionalnych - produkty kulinarne - doradztwo - produkty rękodzieła - doradztwo	14
	b) inspirowanie do rejestracji produktów regionalnych na Liście Produktów Tradycyjnych – doradztwo	5
	c) zasady sprzedaży bezpośredniej w gospodarstwie rolnym – doradztwo	4
	d) porady	wg potrzeb
8. (DZP/ GA)	Zdrowo i pięknie mieszkać – porady	wg potrzeb
9. (DZP/ GA)	Konkursy:	wg potrzeb
	a) „Piękna i estetyczna podlaska wieś” – etap powiatowy – zadanie doradcze	13
	b) „Najlepsze gospodarstwo agroturystyczne” – etap powiatowy – zadanie doradcze	13
	c) Nasze Kulinarne Dziedzictwo – etap powiatowy – zadanie doradcze	13
	d) porady	wg potrzeb
10. (SPR/ OŚ)	Współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz rolnictwa ekologicznego i edukacji ekologicznej	wg potrzeb
11. (MDW/ IP)	Współpraca z uczelniami:	X
	a) zaproszenia do uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PODR	wg potrzeb
	b) udostępnianie zbiorów biblioteki PODR	wg potrzeb
12. (MDW/ IP)	Współpraca ze szkołami rolniczymi województwa podlaskiego:	X
	a) zaproszenia do uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PODR	wg potrzeb
	b) przekazywanie do bibliotek szkolnych wydawnictw PODR	wg potrzeb
	c) udostępnianie zbiorów biblioteki PODR	wg potrzeb
	d) ilość przekazywanych informacji przez PZDR-y	65

Nr zadania	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
13. (MDW/ IP)	Współpraca z mediami:	X
	a) przygotowywanie relacji prasowych	wg potrzeb
	b) przygotowywanie kampanii promocyjnych w mediach	wg potrzeb
	c) patronaty medialne	wg potrzeb
	d) zaproszenia na imprezy organizowane przez PODR	wg potrzeb
	e) ilość przekazywanych informacji przez PZDR-y	25
14. (MDW/ IP)	Współpraca z organizacjami, instytucjami i firmami działającymi na rzecz rolnictwa.	wg potrzeb
	a) zaproszenia na imprezy organizowane przez PODR	wg potrzeb
	b) ilość przekazywanych informacji przez PZDR-y	162

* prezentacja na stronie internetowej lub w Wiadomościach Rolniczych lub w innych mediach lub stoisko na imprezie masowej

PROW		
Nr zadania	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
15. (DZP/ PC)	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw:	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb
16. (DZP/ PC)	Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (działanie osi 4 Leader):	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb
17. (DZP/ GA)	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej:	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) wnioski o dofinansowanie	wg potrzeb
	c) wnioski o płatność	wg potrzeb
18. (DZP/ GA)	Odnowa i rozwój wsi:	X
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb

Cel 4.

Doskonalenie zawodowe rolników i mieszkańców wsi oraz upowszechnianie innowacji.

Doskonalenie zawodowe to proces, którego zadaniem jest pomoc rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich w przystosowaniu się do funkcjonowania w zmieniających się uwarunkowaniach. W związku z tym podstawowe działania będą koncentrowały się na przygotowywaniu rolników do pozyskiwania środków finansowych w ramach płatności powiązanych ze spełnieniem określonych wymagań oraz na modernizację i rozwój gospodarstw.

Cel ten będzie realizowany różnorodnymi pozaszkolnymi formami kształcenia, a w szczególności poprzez stworzenie oferty usług edukacyjnych obejmującej:

- a) szkolenia,
- b) seminaria,
- c) warsztaty,
- d) konferencje,
- e) pokazy,
- f) kursy.

Ponadto rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich zainteresowanym zdobywaniem i podnoszeniem kwalifikacji zawodowych udzielane będą porady z tego zakresu.

Działalność szkoleniowa będzie koncentrowała się na doskonaleniu technologii produkcji roślinnej i zwierzęcej pod kątem zasady wzajemnej zgodności, oraz uzyskiwania płatności powiązanych ze spełnieniem określonych wymagań.

Bardzo istotnym zagadnieniem omawianym na szkoleniach będzie również dobrostan zwierząt gospodarskich, oraz wymogi wynikające z Ustawy o ochronie zwierząt w świetle wymagań zasady wzajemnej zgodności. Ponadto doradcy rolnośrodowiskowi prowadzić będą seminaria dotyczące zasad realizacji programów rolnośrodowiskowych w ramach PROW 2007–2013. Popularyzacja tego zagadnienia, a także monitoring realizacji programów rolnośrodowiskowych wymaga przeprowadzenia licznych szkoleń i trudnych nieraz, bezpośrednich rozmów z rolnikami. Planuje się przeprowadzenie w terenie 186 szkoleń specjalistycznych i 73 szkolenia w formie warsztatów z zakresu prowadzenia obowiązującej rolników dokumentacji. Odpowiednio ukierunkowane szkolenia i doradztwo pozwalają na znaczne polepszenie skuteczności instrumentów rolnośrodowiskowych, a rolnik uniknie problemów podczas kontroli gospodarstwa. Dzięki zdobytej wiedzy produkcja prowadzona będzie w sposób bardziej zrównoważony, a tym samym mają szansę przetrwać cenne enklawy dzikiej przyrody w krajobrazie rolniczym.

Odrębną grupę stanowić będą warsztaty dla rolników i uczniów szkół rolniczych naszego województwa, obejmujące całokształt zagadnień związanych z produkcją biopaliwa. Będzie to popularyzacja uprawy roślin energetycznych do produkcji biopaliw oraz „biopaliwowni” na potrzeby własne gospodarstwa. Wprowadzenie roślin oleistych przyczyni się do poprawy zmianowania w gospodarstwie, a uprawa rzepaku do wzbogacenia gleby w substancję organiczną po przyoraniu resztek poźniwnych, jak też wykorzystania produktów ubocznych w postaci makuchów w żywieniu zwierząt gospodarskich. Warsztaty będą prowadzone metodą wykładu i pokazu. Pokazy tłoczenia odbywać się będą na bazie zainstalowanych urządzeń w „Centrum edukacji i produkcji biopaliw na własne potrzeby” w Podlaskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Szepietowie. Warsztaty pozwolą zapoznać się z urządzeniami do produkcji biopaliw, jak też przybliżyć procedury związane z zakładaniem składu podatkowego. Realizacja tego zadania przyczyni się do aktywizacji rolników i tworzenia grup producenckich w kierunku uprawy roślin oleistych i przetwarzania ich na biopaliwa.

Szczególne uwagi w 2013 roku przywiązywać będziemy do upowszechniania wiedzy na temat integrowanej produkcji i ochrony roślin poprzez organizację konferencji wojewódzkich oraz seminariów dla rolników w całym województwie podlaskim.

Doradcy podczas prowadzenia seminariów będą zajmować się również doradztwem w zakresie spełnienia określonych przepisów prawnych przez rolników sprzedających swoje produkty rolnicze nieprzetworzone w ramach sprzedaży bezpośredniej lub też w ramach sprzedaży MOL - marginalnej, ograniczonej i lokalnej dla produktów przetworzonych głównie pochodzenia zwierzęcego. Niezbędne jest spełnienie przy tym przez rolników określonych wymagań sanitarno-higienicznych, rejestracji zakładów oraz przestrzeganie limitów sprzedaży tych produktów.

Szczególne znaczenie będzie miało także informowanie na temat możliwości pozyskiwania środków finansowych na rozwój gospodarstw, oraz zapoznavanie rolników z zasadami rozliczania podatku VAT i ubezpieczeń w rolnictwie.

Rolnikom i mieszkańcom wsi stworzona będzie również możliwość odpłatnego udziału w szkoleniach i kursach nadających uprawnienia tj. stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy, obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin, integrowanej produkcji roślin oraz operatorów kombajnów zbożowych. Zaświadczenia o ukończeniu tych szkoleń są często warunkiem pozyskania środków finansowych. Dopuszczamy także możliwość realizacji innych szkoleń w miarę pojawiającego się zapotrzebowania.

Nr zadania	Temat	Rodzaj formy kształcenia	Liczba form
1. (SPR/ PR)	Bezpieczeństwo i technika stosowania środków ochrony roślin podstawą integrowanej produkcji zbóż	konferencja wojewódzka	1
2. (SPR/ PR)	Integrowana produkcja rzepaku ozimego	konferencja wojewódzka	1
3. (SPR/ PR)	Zasady przyznawania płatności w ramach wsparcia bezpośredniego	seminarium	14
4. (SPR/ PR)	Integrowana ochrona zbóż	seminarium	30
5. (SPR/ PR)	Znaczenie roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych w płodozmianie	seminarium	27
6. (SPR/ PR)	Nowoczesna technologia produkcji rzepaku ozimego	seminarium	17
7. (SPR/ PR)	Edukacja rolników i uczniów szkół rolniczych z zakresu produkcji biopaliwa w gospodarstwie rolnym	warsztaty	wg potrzeb
8. (SPR/ PZ)	Dobrostan zwierząt gospodarskich w świetle ustawy o ochronie zwierząt	konferencja wojewódzka	1
9. (SPR/ PZ)	Choroby metaboliczne krów mlecznych i ich wpływ na ekonomikę produkcji mleka – objawy, przyczyny i profilaktyka powstawania zaburzeń	seminarium	36
10. (SPR/ PZ)	Dobrostan zwierząt gospodarskich oraz wymogi wynikające z Ustawy o ochronie zwierząt w świetle wymagań <i>wzajemnej zgodności</i>	seminarium	63
11. (SPR/ DT)	Transformacja do praktyki rolniczej wyników doświadczeń terenowych	seminarium	24
12. (SPR/ DT)	Prezentacja doświadczeń i kolekcji kukurydzy na polu doświadczalnym	warsztaty	wg potrzeb
13. (SPR/ DT)	Podlaskie Dni Pola	seminarium	5
14. (SPR/ OŚ)	Działania środowiskowe we Wspólnej Polityce Rolnej po 2013 roku	seminarium wojewódzkie	1

Nr zadania	Temat	Rodzaj formy kształcenia	Liczba form
15. (SPR/ OŚ)	Zarządzanie gospodarką odpadami	seminarium wojewódzkie	1
16. (SPR/ OŚ)	Aktualny stan wdrażania dyrektywy azotanowej i RDW – obowiązki doradców i rolników	konferencja	1*
17. (SPR/ OŚ)	Produkcja i organizacja rynku warzyw i owoców ekologicznych	seminarium wojewódzkie	1
18. (SPR/ OŚ)	Biogazownie szansą dla rolnictwa i środowiska	konferencja	1
19. (SPR/ OŚ)	Realizacja programów rolnośrodowiskowych w ramach PROW 2007 – 2013	seminarium	60
20. (SPR/ OŚ)	Prowadzenie dokumentacji obowiązującej przy realizacji działania Program rolnośrodowiskowy	warsztaty	73
21. (SPR/ OŚ)	Wybrane elementy zarządzania gospodarstwem ekologicznym	seminarium	18
22. (SPR/ OŚ)	Zarządzanie gospodarką odpadami	seminarium	10
23. (SPR/ OŚ)	Aktualny stan wdrażania dyrektywy azotanowej i RDW – obowiązki doradców i rolników	seminarium	9*
24. (SPR/ OŚ)	Działalność rolnicza na obszarach Natura 2000	seminarium	17
25. (DZE)	Podatek VAT w rolnictwie	seminarium	78
26. (DZE)	Zobowiązania rolników i następstwa wynikające z pomocy finansowej uzyskanej w ramach PROW i kredytów preferencyjnych	seminarium	78
27. (DZP/ PC)	Możliwości pozyskiwania środków na działalność NGOs	seminarium	20
28. (DZP/ PC)	Dobre praktyki w funkcjonowaniu NGOs	seminarium	17

Nr zadania	Temat	Rodzaj formy kształcenia	Liczba form
29. (DZP/ PC)	Podejmowanie własnej działalności gospodarczej	seminarium	25
30. (DZP/ PC)	Inicjowanie tworzenia organizacji grupowej współpracy producentów rolnych	seminarium	17
31. (DZP/ PC)	Wdrażanie LSR na terenie działania LGD „Szlak Tatarski”	seminarium	2
32. (DZP/ GA)	Możliwości wsparcia finansowego dodatkowej działalności pozarolniczej	seminarium	20
33. (DZP/ GA)	Zagospodarowanie zagrody wiejskiej zgodnie z KDPR	seminarium	16
34. (DZP/ GA)	Organizacja działalności agroturystycznej	seminarium	15
35. (DZP/ GA)	Zasady sprzedaży produktów z gospodarstwa rolnego – sprzedaż bezpośrednia, działalność marginalna, ograniczona, lokalna (MOL)	seminarium	7
36. (DZP/ GA)	Zdrowo i pięknie mieszkać:	pokazy	X
	a) Zioła w kuchni i apteczce	pokaz	7
	b) Zdrowy styl życia (żywienie rodziny, estetyka serwowania potraw)	pokaz	6
	c) Sezonowe dekoracje domu i zagrody (stoliki okolicznościowe, inne)	pokaz	7
37. (MDW)	Szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy	szkolenie	54
38. (MDW)	Szkolenie w zakresie obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin	szkolenie	wg potrzeb
39. (MDW)	Kurs dla operatorów kombajnów zbożowych	kurs	wg potrzeb
40. (MDW)	Integrowana Produkcja Roślin	szkolenie	wg potrzeb

* realizacja w przypadku wyznaczenia OSN

Wsparciem wyżej wymienionych działań będzie opracowanie i rozpowszechnienie materiałów informacyjnych i szkoleniowych.

Coraz więcej mieszkańców obszarów wiejskich poszukuje informacji w Internecie. Na stronie internetowej PODR Szepietowo – w nowej szacie graficznej, (www.odr.pl),

umieszczane będą artykuły, sprawozdania, fotoreportaż, notatki prasowe, ogłoszenia i komunikaty, a także najlepsze artykuły z bieżących numerów „Wiadomości Rolniczych”. Publikowane będą w kategoriach: Informacje o PODR, Aktualności, Imprezy targowe, Wydawnictwa, Programy i projekty, Produkcja roślinna, Produkcja zwierzęca, Ekonomia, Ochrona środowiska, Ekologia, Przedsiębiorczość, Agroturystyka, Dom i Rodzina, Szkolenia.

Promocja działalności PODR Szepietowo na stronie internetowej będzie obejmowała:

- prezentację obowiązujących wymogów i standardów jakościowych,
- popularyzację informacji o możliwościach korzystania z instrumentów wsparcia gospodarstw rolnych,
- popularyzowanie wiedzy i osiągnięć naukowych oraz praktycznych w rolnictwie,
- promocję imprez wystawienniczo-targowych PODR,
- prezentację pracy wdrożeniowo-upowszechnieniowej,
- prezentację współpracy z instytucjami o podobnym profilu działalności, w tym również, współpracy międzynarodowej Ośrodka.

Poprzez Biuletyn Informacji Publicznej, będziemy publikować informacje, komunikaty dotyczące przetargów oraz ogłoszenia.

Informacje rolnicze będą upowszechniane także na tablicach ogłoszeń. W dyspozycji PODR są 133 tablice informacyjne na terenie województwa. Tablice znajdują się w urzędach gmin i Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego. Umożliwia to przekazywanie w tradycyjny sposób informacji w postaci ogłoszeń, komunikatów, notowań cen targowiskowych.

Popularyzacja wiedzy i informacji rolniczej odbywać będzie się również w wydawnictwach PODR.

Plan wydawniczy obejmuje 36 pozycji, w tym 16 tytułów to wydawnictwa merytoryczne.

Lp.	Tytuł	Rodzaj wydawnictwa	Termin wydania	Nakład
1. (MDW/ IP)	65-lecie PODR w Szepietowie	broszura	czerwiec	500
2. (SPR/PR)	Nowoczesna technologia produkcji mieszanek zbożowych	broszura A5	marzec	1000
3. (SPR/PR)	Nowoczesna technologia produkcji rzepaku ozimego	broszura A5	czerwiec	1000
4. (SPR/PR)	Nowoczesna technologia produkcji kukurydzy na kiszonkę	broszura A5	marzec	1000
5. (SPR/PR)	Przewodnik pola doświadczalnego PODR w Szepietowie	broszura A4	czerwiec	500
6. (SPR/PZ)	Zaburzenia i choroby metaboliczne krów mlecznych	broszura A5	maj	1000
7. (SPR/PZ)	Tani ul – sam zrobię	broszura A5	marzec	1000
8. (SPR/OŚ)	Obszary Natura 2000 w województwie podlaskim	ulotka A5	październik	1000
9. (SPR/OŚ)	Ekologiczne metody chowu zwierząt i drobiu	broszura A5	czerwiec	1000
10. (SPR/OŚ)	Żyję w stylu EKO	ulotka A5	czerwiec	2000
11. (SPR/DT)	Wyniki doświadczeń terenowych za rok 2012	broszura A5	marzec	500
12. (DZE)	Podatek VAT w rolnictwie	broszura A5	wrzesień	1000
13. (DZP/ GA)	Zagospodarowanie zagrody wiejskiej zgodnie z KDPR	broszura A5	marzec	1500
14. (DZP/PC)	Podejmowanie działalności gospodarczej przez rolnika	broszura A5	listopad	2500
15. (DZP/PC)	Możliwości finansowania działalności statutowej organizacji pozarządowych	broszura A5	listopad	1000
16. (DZP/ GA)	Organizacja gospodarstwa agroturystycznego – wznowienie	broszura A5	kwiecień	2000
17. (DZP/PC)	Poradnik przedsiębiorczości – wznowienie	broszura A5	kwiecień	1000
18.	Wiadomości Rolnicze – 11 numerów w nakładzie ~4000 miesięcznie	czasopismo	I-XII	44 000
19.	Katalog wystawców – Regionalna Wystawa Zwierząt i Dni z Doradztwem Rolniczym	broszura	czerwiec	1000

Lp.	Tytuł	Rodzaj wydawnictwa	Termin wydania	Nakład
20.	Wiosenne Targi Ogrodnicze i Pszczelarskie.	ulotka	kwiecień	500
21.	Katalog wystawców – Targi Ogrodnicze i Pszczelarskie „Jesień w sadzie i ogrodzie”	ulotka	październik	500
22.	Wiosenne Targi Ogrodnicze i Pszczelarskie	plakat B3	marzec	1000
23.	Zielona Gala i Podlaskie Targi Budownictwa Wiejskiego	plakat B3	kwiecień	1000
24.	Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	plakat B3	maj	1500
25.	Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	plakat A1	maj	200
26.	Targi AgroEkoTurystyczne	plakat B3	czerwiec	500
27.	Podlaski Dzień Kukurydzy, Wojewódzki Konkurs Orki	plakat B3	sierpień	1000
28.	Targi Ogrodnicze „Jesień w sadzie i ogrodzie”	plakat B3	wrzesień	1000
29.	Wystawa Zwierząt i Dni z Doradztwem Rolniczym.	plakat B3	maj	200
30.	Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	zaproszenie	maj	600
31.	Papier firmowy	-	-	wg potrzeb
32.	Wizytówki i identyfikatory	-	-	wg potrzeb
33.	Materiały konferencyjne i szkoleniowe	-	-	wg potrzeb
34.	Zaproszenia	-	-	wg potrzeb
35.	Pisma marketingowe	-	-	wg potrzeb
36.	Teczki firmowe	-	-	wg potrzeb

Nadal wydawany będzie miesięcznik - Wiadomości Rolnicze, który redagowany i publikowany jest przez PODR w Szepietowie od 1990 roku. Kolportowany będzie przez doradców PODR Szepietowo, dostępny również w prenumeracie, a także w sprzedaży we wszystkich Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego i Centrali Ośrodka w Szepietowie. Wiadomości Rolnicze wydawane są w nakładzie 4000 egz. miesięcznie. Informacje, które będą publikowane w Wiadomościach Rolniczych, to nie tylko fachowe porady i zalecenia rolnicze, ale również źródło najnowszych informacji rolniczych. W stałych działach pisma (Z województwa; Fundusze, Programy; Ekonomia; Przyjazne rolnictwo; Rynek, ceny, ogłoszenia; Technologia produkcji; U sąsiada; W domu i ogrodzie) zamieszczane będą informacje i przykłady działań, które mogą być podejmowane przez

innych mieszkańców województwa, a także dobrze służą promocji regionu. Zaplanowano także 250 artykułów, które przygotowują specjaliści PODR.

Ośrodek może poszczycić się prowadzeniem jedynej w województwie biblioteki rolniczej. Działalność biblioteczna będzie polegała na gromadzeniu, opracowywaniu, przechowywaniu, udostępnianiu i popularyzacji materiałów bibliotecznych. Priorytetem będzie uzupełnianie zasobów bibliotecznych o nowości książkowe, czasopisma fachowe, materiały szkoleniowe, materiały pokonferencyjne z zakresu rolnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem wydawnictw prezentujących osiągnięcia podlaskiego rolnictwa, gospodarstw agroturystycznych, ekologicznych i innych.

Zbiór biblioteczny obejmuje 12 271 egz. książek i 95 egz. wydawnictw multimedialnych; dostępne są 42 tytuły czasopism (stan na 30 wrzesień 2012). Prowadzone będzie udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych wszystkim zainteresowanym, a więc doradcom PODR, rolnikom, a także uczniom, studentom i pracownikom naukowym.

W korzystaniu ze zbiorów bibliotecznych pomocne będą bazy bibliograficzne: SIGŹ i Teksty oraz baza aktów prawnych LEX.

Każdy czytelnik będzie miał możliwość samodzielnego lub z pomocą bibliotekarza dokonania wyboru materiałów. Do dyspozycji czytelnika przeznaczone będzie stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu. Istnieje również możliwość korzystania z wydawnictw multimedialnych, które znajdują się w zbiorach biblioteki.

Popularyzacja książek i idei czytelnictwa realizowana będzie poprzez:

- organizowanie kiermaszy wydawnictw rolniczych podczas imprez organizowanych przez PODR,
- stałą wystawę czasopism rolniczych znajdujących się w bibliotece,
- reklamę biblioteki na stronie internetowej Ośrodka,
- popularyzację czytelnictwa Wiadomości Rolniczych i prasy rolniczej w bibliotece PODR i bibliotekach w Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego,
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami i organizacjami w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności lokalnej, w tym szczególnie z Centralną Biblioteką Rolniczą.

Nr zadania	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
41. (MDW/ IP)	Upowszechnienie informacji rolniczej na stronie internetowej PODR (www.odr.pl):	274
	– produkcja roślinna	29
	– produkcja zwierzęca	33
	– doświadczalnictwo	11
	– ekologia i ochrona środowiska	62
	– ekonomika	52
	– przedsiębiorczość, programy i projekty	33
	– gospodarstwo domowe i agroturystyka	26
	– szkolenia	28
	– inne	wg potrzeb
42. (MDW/ IP)	Biuletyn Informacji Publicznej – strona podmiotowa PODR w Szepietowie – informacje, przetargi, ogłoszenia	12
43. (MDW/ IP)	Publikacja artykułów w Wiadomościach Rolniczych:	246
	– produkcja roślinna	29
	– produkcja zwierzęca	33
	– doświadczalnictwo	11
	– ekologia i ochrona środowiska	62
	– ekonomika	52
	– przedsiębiorczość, programy i projekty	33
	– gospodarstwo domowe i agroturystyka	26
	– inne	wg potrzeb
44. (MDW/ IP)	Upowszechnienie informacji rolniczej na tablicach ogłoszeń komunikaty i ogłoszenia, notowania cen (liczba tablic).	133 tablice
45. (MDW/ IP)	Liczba umieszczonych informacji na tablicach ogłoszeń	760
46. (MDW/ IP)	Działalność biblioteczna	X
	– wypożyczenia	wg potrzeb
	– czytelnia – wykorzystanych materiałów	wg potrzeb

Na 2013 rok planowane jest również przeprowadzenie licznych przedsięwzięć w formie konkursów.

Po uzyskaniu dofinansowania w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich organizowane będą konkursy:

- Agroliga 2013 na szczeblu wojewódzkim – zaplanowano udział 14 uczestników - gospodarstw i firm z branży okołorolniczej oraz konferencję podsumowującą ten konkurs,
- Najlepsze gospodarstwo agroturystyczne – etap powiatowy,
- Piękna i estetyczna Podlaska Wieś – etap powiatowy,
- Nasze Kulinarne Dziedzictwo – etap powiatowy,
- Konkurs Orki,
- Najlepsze gospodarstwo ekologiczne,
- „Przyjazna wieś” na najlepszy projekt w zakresie infrastruktury zrealizowany na terenach wiejskich przy wsparciu środków unijnych.

Konkursy, w których realizacji uczestniczy PODR mają na celu nie tylko popularyzację nowoczesnych, ciekawych rozwiązań technologicznych i upowszechnianie dobrych praktyk, ale również zwrócenie uwagi na potencjał rozwojowy podlaskich gospodarstw.

Na 2013 rok na terenach wystawowych Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego „Agroarena” zaplanowano imprezy wystawienniczo-targowych, które poprzedzone będą kampanią reklamową w mediach oraz na plakatach.

Nowoczesne rozwiązania technologiczne promować będziemy w trakcie organizowanych przez PODR w Szepietowie imprez: Wiosenne Targi Ogrodnicze i Targi Pszczelarskie, Zielona Gala Podlaskich i Podlaskie Targi Budownictwa Wiejskiego, Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem Rolniczym, Podlaski Dzień Kukurydzy oraz Targi Ogrodnicze „Jesień w sadzie i ogrodzie”.

Po raz piąty współorganizować będziemy w Augustowie targi AgroEkoTurystyczne, aby promować rolnictwo ekologiczne oraz działalność agroturystyczną.

Nowoczesne techniki i technologie w zakresie rolnictwa będziemy prezentować również na imprezach takich jak: dożynki wojewódzkie, powiatowe, gminne i na innych imprezach lokalnych. Wiedzę rolniczą zaprezentujemy także poprzez organizację różnego rodzaju konkursów. Naszym zadaniem będzie dotarcie z propozycją uczestniczenia w imprezach wystawienniczo-targowych do możliwie najszerszej grupy potencjalnych wystawców i uczestników.

PODR ubiega się o dofinansowanie organizacji ww. imprez wystawienniczo-targowych w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Uzyskanie dofinansowania pozwoli na wzbogacenie programu i atrakcyjniejszą prezentację wiedzy z zakresu produkcji rolniczej.

Nr zadania	Nazwa	Termin
47. (SPR/PR, SPR/PZ)	Wiosenne Targi Ogrodnicze i Targi Pszczelarskie	20-21 IV
48. (DZE, SPR/PZ)	Podlaskie Targi Budownictwa Wiejskiego, Zielona Gala	25-26 V
49. (SPR/PZ)	XX Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem Rolniczym	29-30 VI
50. (SPR/OŚ, DZP/GA)	Targi AgroEkoTurystyczne - Rynek Zygmunta Augusta w Augustowie	13-14 VII
51. (SPR/PR, SPR/PZ)	Podlaski Dzień Kukurydzy, VI Konkurs Orki	8 IX
52. (SPR/PR, SPR/PZ)	Targi Ogrodnicze „Jesień w sadzie i ogrodzie”	12-13 X
53. (SPR/PR)	Wystawy produktów rolnych na dożynkach i imprezach lokalnych	VIII-IX

Doskonalenie zawodowe kadry doradczej

W celu poprawy efektywności pracy i konkurencyjności na rynku usług doradczych zadanie to realizowane będzie następującymi formami:

Nr zadania	Forma doskonalenia	Liczba uczestników
54	Seminaria i warsztaty	
	– Minimalne wymagania wzajemnej zgodności (cross – compliance)	wg potrzeb
	– Wypełnianie wniosków o płatności bezpośrednie oraz wniosków i niezbędnej dokumentacji z działań PROW	150
	– Regulacje prawne w programach rolnośrodowiskowych	40
	– Podatki w rolnictwie	wg potrzeb
	– Rozliczanie podatku dochodowego	wg potrzeb
	– Wykorzystanie energii odnawialnej w województwie podlaskim	seminarium wyjazdowe
	– Szkoleniowe ABeCadło*	wg potrzeb
	– Kto pyta nie błądzi, czyli jak efektywnie komunikować się*	wg potrzeb
	– Power Point/Excel dla początkujących*	wg potrzeb

* Oferta szkoleniowa CDR Brwinów na 2013 rok/siedziba PODR lub do uzgodnienia.

Projekty

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego współuczestniczy w realizacji i pozyskuje projekty w ramach środków krajowych i unijnych.

W roku 2013 będą realizowane następujące projekty:

Nr zadania	Nazwa działania	Zakres	Wartość ogółem *
55. (DZP/PP)	PROW, Działanie 111 "Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie" - „ <i>Wymogi wzajemnej zgodności dla gospodarstw ubiegających się o płatności bezpośrednie oraz niektóre płatności nie inwestycyjne w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013</i> ”	40/800	733 827,00 zł

* - kwoty na wszystkie lata realizacji.

Objaśnienia zastosowanych zapisów i skrótów:

* skróty nazw działów/sekcji na podstawie Rzeczowego Wykazu Akt, w celu ułatwienia identyfikacji zadań nadzorowanych przez poszczególne komórki organizacyjne Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie (PODR):

SPR/PR – Sekcja Produkcji Roślinnej

SPR/PZ – Sekcja Produkcji Zwierzęcej

SPR/DT – Sekcja Doświadczalnictwa Terenowego

DZE – Dział Ekonomiki

SPR/OŚ – Sekcja Ekologii i Ochrony Środowiska

DZP/GA – Sekcja Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki

DZP – Dział Przedsiębiorczości, Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki

MDW – Sekcja Metodyki Doradztwa i Szkoleń

MDW/IP – Sekcja Wydawnictw i Promocji

** wg potrzeb – zakres wyrażony tym określeniem oznacza, że zadania będą realizowane proporcjonalnie do zainteresowania rolników i mieszkańców obszarów wiejskich oraz możliwości kadrowych PODR